

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur
Oddělení českého jazyka a literatury

Diplomová práce

K problematice mluvy žáků 2. stupně základních škol

Vypracovala: Bc. Markéta Sochůrková
Vedoucí práce: PhDr. Milena Nosková, Ph.D.

České Budějovice 2021

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce PhDr. Mileně Noskové, Ph.D. za její cenné rady, pomoc, odborné vedení a ochotu. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Zuzaně Kamišové a Mgr. Janě Míkové za zprostředkování dotazníků na základních školách. V neposlední řadě bych ráda poděkovala rodině za trpělivost a podporu.

Prohlášení

„Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 74b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam i o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.“

V Českých Budějovicích dne _____

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá mluvou žáků na 2. stupni základních škol. Cílem práce je nastínit hlavní problematiku žakovského a studentského slangu. První část je teoretická, zabývá se diferenciací národního jazyka, spisovnými útvary, nespisovnými útvary a nespisovnými poloútvary národního jazyka (profesní mluvou, argotem a slangem), dále zpracovává způsoby tvoření jednotlivých slangových výrazů, literaturu, která se touto problematikou zabývá a vymezuje období staršího školního věku a adolescence. Druhá část práce se zaměřuje na mluvu žáků a studentský slang. Třetí část je praktická, zpracovává výrazy, jež žáci uvedli v dotaznících, vyhodnocuje je, zkoumá způsob jejich tvoření a sleduje rovněž frekvenci používání jednotlivých slangových výrazů. Nejzajímavější výrazy jsou zpracovány do grafů. Příloha zahrnuje dotazník zaměřený na mluvu žáků 2. stupně základních škol a zpracovaný slovník ze získaných slangových výrazů. Za základní metodu byla zvolena metoda sběru dat pomocí dotazníků, které byly distribuovány na základní školu ZŠ a MŠ J. Š. Baara v Českých Budějovicích a na Základní školu Sídliště ve Vlašimi.

Klíčová slova

- Nespisovné poloútvary národního jazyka
- Slang
- Žáci
- Studenti
- Studentský slang
- Mluva žáků
- Školní prostředí
- Základní škola

Abstract

The diploma thesis is focused on the speech of secondary school pupils. The aim of my thesis is to outline the main issue of pupils' and students' slang. The first part is theoretical and describes the differentiation of national language, formal expressions, informal expressions and informal half-formations of the national language (professional speech, argot and slang). Then the thesis analyzes the ways of creating particular slang expressions and literature that deals with this topic and defines the elder-school age period and adolescence. The second part of my thesis is focused on the speech of pupils' and students' slang. The third part is practical and reflects the expressions that were stated in the questionnaires by the pupils, evaluates them and researches the process of forming and also observes the frequency of using the particular expressions. The most interesting expressions are transferred into the graphs. The questionnaire based on the secondary school pupils' speech and a processed dictionary, which was created from the obtained slang expressions, are included in the appendix. The basic method that was chosen is the method of data collection using the questionnaires, which were distributed at the Primary School J.Š. Baara in České Budějovice and at the Primary School Sídliště in Vlašim.

Keywords

- Non-standard department of national language
- Slang
- Pupils
- Students
- Student's slang
- Pupils' speech
- School environment
- Elementary school

Obsah

ÚVOD.....	8
1 Diferenciace a stratifikace národního jazyka.....	10
1.1 Spisovný jazyk.....	10
1.2 Nespisovné útvary.....	12
1.2.1 Tradiční teritoriální dialekt.....	12
1.2.2 Interdialekt.....	12
1.2.3 Obecná čeština.....	12
1.3 Poloútvary národního jazyka.....	13
1.3.1 Profesní mluva.....	13
1.3.2 Argot.....	14
1.3.3 Slang.....	15
2 Způsoby tvoření slangových názvů.....	17
2.1 Odvozování.....	17
2.1.1 Názvy osob.....	18
2.1.2 Názvy prostředků.....	18
2.1.3 Názvy zdrobnělé.....	18
2.1.4 Názvy nositelů vlastnosti.....	18
2.1.5 Názvy místní.....	19
2.1.6 Názvy dějů.....	19
2.2 Skládání.....	19
2.3 Zkracování.....	19
2.4 Sémantické tvoření.....	20
2.5 Přejímání slov.....	21
2.6 Přezdívky jako součást slangu.....	21
3 Literatura o českém argotu a slangu.....	24
3.1 Období do 1. světové války.....	24
3.2 Období mezi světovými válkami.....	25
3.3 Období od 2. světové války.....	26
3.4 Období po roce 1989.....	27
4 Starší školní věk a adolescence.....	29
4.1 Starší školní věk.....	29
4.2 Adolescence.....	29
5 Mluva mládeže.....	31

5.1	Univerzália ve slangu mládeže.....	33
5.2	Typické jevy mluvy mládeže	34
5.2.1	Hláskosloví	34
5.2.2	Tvarosloví	34
5.2.3	Syntax	35
5.2.4	Lexikální rovina	36
6	Studentský slang	37
7	Výsledky výzkumného šetření	38
7.1	Metody výzkumného šetření	38
7.2	Charakteristika místa prostředí.....	38
7.3	Charakteristika respondentů	39
7.4	Vyhodnocení dotazníků.....	40
7.4.1	Názvy spolužáků.....	40
7.4.2	Názvy známek a výchovných opatření	45
7.4.3	Názvy vyučovacích předmětů.....	50
7.4.4	Názvy učitelů a dalšího personálu	55
7.4.5	Názvy slov a slovních spojení souvisejících se školou.....	58
7.5	Zpracování slovníku	64
7.5.1	Struktura hesla	64
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM LITERATURY	70
	SEZNAM GRAFŮ	72
	SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

V diplomové práci se budu věnovat studentskému slangu, konkrétně mluvě žáků základních škol. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že mě velmi zajímalo, jak se žáci vyjadřují a jaký slovník využívají ve školním prostředí, neboť jako budoucí učitelka mám k tomuto prostředí velmi blízko. Dále si myslím, že není mnoho zpracování studentského slangu, a proto jsem se rozhodla se jím zaobírat a konkrétněji ho zpracovat.

Základním cílem této práce bylo sebrat slangové výrazy, které žáci využívají ve školním prostředí a z těchto užívaných výrazů sestavit slovník. Druhým cílem bylo zaměřit se na jazykovou stránku těchto výrazů, tedy na to, jakým způsobem byla nová pojmenování utvořena.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se zaměřuje na slovní zásobu národního jazyka, na spisovné útvary, nespisovné útvary i nespisovné poloutvary, které dále specifikuje. Další velkou kapitolou jsou způsoby tvoření nových slangových názvů. Práce se zabývá skládáním, zkracováním, odvozováním, sémantickým tvořením a přejímáním slov. Věnuje se i literatuře, která tuto problematiku zpracovává, a vymezuje období staršího školního věku a období adolescence. Ke konci teoretické části se již zabývá mluvou mládeže ze všech jazykových rovin a studentským slangem.

Praktická část analyzuje a interpretuje dotazníkové šetření, které bylo provedeno na dvou základních školách. Tuto metodu jsem zvolila z toho důvodu, že mi přišla pro tento kvantitativní výzkum nejvhodnější, neboť bylo poměrně velké množství respondentů z různých tříd a dvou základních škol. Šetření bylo prováděno v rámci vyučovacích hodin na mé souvislé a průběžné pedagogické praxi.

Za základní literaturu pro tuto diplomovou práci jsem zvolila publikace od Jaroslava Hubáčka *Malý slovník českých slangů*, který vydal v roce 1988, a *O českých slanzích* z roku 1979. Důležitým zdrojem byla také kniha od Aleny Jaklové *Mluva mládeže v jižních Čechách* z roku 1979.

Slangové výrazy jsou utvářeny za účelem soukromé komunikace v nějakém prostředí. Ve školním prostředí je žáci využívají především pro nazývání osob, vyučovacích předmětů, známek a výchovných opatření a dalších slov a slovních spojení, která souvisí se školou. Zajímavé je pozorovat, jak pro některé výrazy existuje

široká škála dalších pojmenování a jak pro některé nikoliv. Zajímavé je také utváření přezdivek učitelů, či jiného personálu, kde převažuje utváření přezdivek z příjmení a pojmenování podle vzhledu.

Diferenciace a stratifikace národního jazyka

Jako národní jazyk se označuje soubor integrovaných výrazových prostředků, který je vymezený územně, uvnitř je diferencovaný teritoriálně a funkčně a je stratifikovaný sociálně. Národním jazykem se v užším slova smyslu zabývají společenské vědy (např. historie, sociologie apod.), v širším slova smyslu se jím zabývá jazykověda. Ta se zaměřuje na útvary (jazykový útvar = jazyková struktura s jednou nebo více funkcí), kterými je národní jazyk realizován. Základní funkcí jazykové struktury je vztah mezi významem a formou při sledování komunikačního cíle, a právě tyto vztahy mezi útvary vytvářejí určitou jazykovou situaci.¹

1.1 Spisovný jazyk

Spisovný jazyk je považován za nejdůležitější útvar národního jazyka. Tento útvar se jako jediný řídí kodifikací. Kodifikace je soubor dohodnutých prvků jazykové normy v soudobých slovnících, jazykových příručkách a mluvnících. Využívá se nejčastěji s komunikačním záměrem v národní kultuře při sledování vyššího komunikačního cíle, protože jako jediný má funkci národně reprezentativní. Spisovný jazyk se využívá především v psaném projevu, v mluveném projevu se s ním setkáme méně a to především v oficiálních projevech. Spisovný jazyk je zárukou určité obřadnosti a oficiálnosti, což na nás může působit velmi strojeně.

Normy spisovného jazyka se postupně vyvíjejí a proměňují, odumírají zastarávající dublety a naopak narůstají dublety nastupující. Tento vývoj však probíhá tak pomalu, že kodifikace je pro určitou dobu téměř uzavřeným souborem. Střediskem kodifikačního úsilí je *Ústav pro jazyk český ČSAV*, kde každé kodifikační rozhodnutí prochází schvalovacím řízením. Za základní kodifikační soubory jsou považovány *Pravidla českého pravopisu*, *Slovník spisovného jazyka českého*, časopis *Naše řeč*, jazykové příručky a učebnice schválené ministerstvem (např. *Česká mluvnice* B. Havránka a A. Jedličky, nebo *Výslovnost spisovné češtiny I a II*). Kodifikací prochází takové jazykové jevy, které by mohly činit uživatelům spisovného jazyka potíže. Jazykovědci se dlouhodobě na tyto jevy soustředí a důkladně propracovávají kodifikaci pravopisnou, tvaroslovnou a výslovností, v menší míře lexikální a syntaktickou. Důležité je také zmínit, že na závazných kodifikačních rozhodnutích se

---

¹ CHLOUPEK, Jan a kolektiv. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. 1997. s. 36. ISBN 80-85866-21-8

nepodílejí pouze jazykovědci, ale také lidé z běžného veřejného života, spisovatelé, redaktoři, učitelé, tedy ti, kteří využívají jazyk ve své profesi.

V některých částech České republiky se objevují takzvané oblastní variety spisovného jazyka. Výskyt těchto variet však není tak rozsáhlý, jako na území Německa nebo Velké Británie. Je to především odlišná výslovnost skupin hlásek *sch/zh*, *mj/mň*, či využívání odlišných výrazů *stolař/truhlář*. Některé tyto oblastní variety jsou uznány kodifikací, některé jsou tolerovány, ale zůstávají na okraji spisovnosti a některé jsou považovány za nespisované (např. široká výslovnost samohlásek *i*, *e* v Čechách a úzká výslovnost na Brněnsku a Blansku).

Spisovný jazyk je v každém případě považován za prestižní jazykový útvar. Za spisovný jazyk v praxi se považuje jazyk těch uživatelů, kteří se snaží o kultivovaný projev ve všech oblastech. Za spisovný jazykový projev můžeme označit takový jazyk, který směřuje k vyššímu komunikačnímu cíli a který je spisovný. Spisovná čeština se vyznačuje variabilitou výrazových prostředků, která je založena na kulturní tradici českého národního života a která se vyvíjí dle potřeb naší společnosti.

Zaměříme-li se na dnešní mluvené projevy, které jsou realizované spisovnou češtinou a které vychází zpravidla ze současné normy se všemi vývojovými tendencemi, jsou do jisté míry tolerantní k nespisovným prvkům. V tomto případě využíváme pojmu hovorová čeština, která je mluvenou podobou spisovného jazyka a která stojí na pomezí mezi spisovnou a obecnou češtinou. V mluvené češtině již nenalezneme „knižní“ dublety, podoby a konstrukce, jako např. krátký predikativní tvar adjektiva při sémantickém odlišení. Hovorová stylizace spisovného jazyka má své uplatnění ve společenských a pracovních neprestižních mikrosituacích. Hovorová čeština má dvě základní funkce. Je považována za základní nástroj veškerého dorozumívání občanů, kteří využívají především spisovného jazyka, a dále funguje jako nástroj pro běžné dorozumívání při běžné komunikaci.

V některé odborné literatuře se můžeme setkat s termínem standard, který označuje spisovný jazyk, tedy jazykový útvar s vyšší komunikační funkcí. Velmi rozšířeným výrazem je v lingvistice také „kulturní jazyk“ mluvení celonárodní praxe, který si postupně utváří svou písemnou podobu, která existuje vedle starobylého psaného jazyka a jazyka světového.²

---

² CHLOUPEK, Jan a kolektiv. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. 1997. s. 36-40. ISBN 80-85866-21-8

1.2 Nespisovné útvary

1.2.1 Tradiční teritoriální dialekt

Tradiční teritoriální dialekt je označení pro útvar národního jazyka vymezený teritoriálně, který je přísně normovaný, stylově plochý, užívaný neprestíženě a živelně pro běžné dorozumívání občanů. V menší míře je považován také za nástroj ústní slovesnosti.

Na základě vyrovnávání životních zájmů mezi obyvatelstvem, dělníky v průmyslu i inteligencí a administrativou na jedné straně a obyčejným životem na straně druhé a také následkem migrace, postupně dochází ke stírání a odumírání dialektů. To se však týká jazykových prostředků užívaných vědomě, nikoliv jazykových prostředků užívaných bezděčně a nevědomě. Na nářečí není ve společnosti vyvíjen žádný sociální tlak a společnosti není vnucován žádný dorozumívací model. Předpoklad, že nářečí brzy zanikne, se tedy neuskuteční, neboť takových předpokladů bylo v minulosti již mnoho a k žádnému zániku stále nedošlo.³

1.2.2 Interdialekt

Za poslední vývojové stadium dialektů je považován interdialekt, který vzniká za různých okolností a je málo ovlivněn spisovnými výrazy vzhledem k odlišnému komunikačnímu cíli. Podle některých jazykovědců stojí na pomezí mezi spisovným jazykem a dialektem, tedy mezi základními póly komunikace. Interdialekt je nestabilizovaný útvar národního jazyka, který představuje nejvyšší vývojové stadium tradičních teritoriálních dialektů.

Mezi nejznámější interdialekty patří interdialekty východomoravské a středomoravské, které ale nejsou nikde konkrétněji popsány.⁴

1.2.3 Obecná čeština

Obecná čeština jako útvar spisovného jazyka je popisována ze dvou hledisek – jednak z hlediska interdialektového, jednak jako standard s vyšším komunikačním

---

³ *Tamtéž*, s. 40-41.

⁴ *Tamtéž*, s. 42.

cílem. V tomto druhém pojetí se vyskytuje především v literárních dialozích a v moderním dramatickém umění, kde se stala nositelkou živé mluvené řeči každodenního života. Vyskytuje se také v krásné literatuře a to nejen v pásmu postav, ale také v pásmu autorském jako prostředek vypravování. Tento výskyt nasvědčuje tomu, že se obecná čeština stane celonárodním nespisovným útvarem, a tudíž se tedy odtrhne od své interdialektové podoby.⁵

1.3 Poloútvary národního jazyka

Za (nestrukturní) poloútvary národního jazyka, za zvláštní mluvy nebo sociálně podmíněné mluvy můžeme označit specifické lexikální, popř. frazeologické vrstvy národního jazyka, které jsou usouvztažněny gramatickými zákonitostmi spisovného jazyka obecné češtiny nebo jiných interdialektů.⁶

Mezi tři základní poloútvary národního jazyka patří profesní mluva, argot a slang.

1.3.1 Profesní mluva

Hlavním rysem profesní mluvy je příznačnost pro určité pracovní prostředí. Za profesní mluvu považujeme soubor zvláštních vyjadřovacích prostředků určité skupiny zaměstnanců, kteří při své práci pro lepší vzájemné porozumění používají termíny a terminologická spojení. Tyto termíny a terminologická spojení nemusí být spisovná, ale musí být jednoznačná v daných pracovních souvislostech a výrazově úsporná.

Profesní mluvu někdy označujeme za profesionalismy. Tyto profesionalismy se svou pojmenovací motivací odlišují od slangu, v některých případech se dostávají do spisovného jazyka a obohacují terminologii oborů.

Profesní mluvou se již zabývala spousta odborníků. Bylo sestaveno a publikováno několik užitečných slovníků profesní mluvy, některé jsou zaměřené na konkrétní profesní mluvu (např. hornickou, nebo hutnickou), jiné zpracovávají profesní mluvu celkově. Tyto slovníky se v některých případech podobají např. slangovému slovníku železničářskému, neboť některé soubory specifických pojmenování (např.

---

⁵ CHLOUPEK, Jan a kolektiv. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. 1997. s. 43 - 45. ISBN 80-85866-21-8

⁶ *Tamtéž*, s. 45.

jednoslovné výrazy přejaté z německé terminologie, metafory, metonymie, synekdochy, zkratkové výrazy apod.) přešly z profesní mluvy do mluvy slangové.

Profesní mluva je tvořena výrazy, které musí odpovídat určitým požadavkům. Tyto výrazy musí být stereotypní, automatizované, musí prokazovat netvůrčí ráz vyjadřování, musí se opírat o vyjadřovací modely, které jsou soustavně vyhledávány, v menší míře pak musí vyjadřovat exkluzivnost. Některé výrazy se specifickým způsobem odvíjejí od širokého proudu národního jazyka, některé se odvíjejí od vyvážené lexikální a frazeologické soustavy. Profesní mluva se postupem času stává nejvýhodnějším prostředkem komunikace, neboť je jednoznačná, ekonomická, nezávislá na kodifikaci, odborná a jistým způsobem vyjadřuje svou pojmovost. Dalším významným rysem profesní mluvy je proměnnost v čase a v prostředí a fakt, že nejnějněji prokazuje lidský život.⁷

Pro přiblížení profesní mluvy uvádím některé příklady z lékařské profesní mluvy: *exnout* – zemřít, *zadlahovat* – dát dlahu, *kajzr* – císařský řez, *pacoš* - pacient, *žluťas* - dítě s novorozeneckou žloutenkou, *oxík* - pulsní oxymetr, *jipka* - jednotka intenzivní péče, *reska* - resuscitační oddělení, *uspávač* - anesteziolog, *slepák*, *apend'our* - slepé střevo apod.⁸

1.3.2 Argot

Argotem se označuje tajná mluva společensky izolovaných skupin občanů, kteří pocházeli ze sociálního podsvětí. Pro vznik argotu je důležitá kolektivní solidarita společenské skupiny, jejich stejné záměry, zájmy a cíle. Tyto výrazy však byly zašifrovány specifickým vyjadřováním, protože měly být utajeny veřejnosti. Mezi známé argoty patří argoty prostitutek, zlodějů, pasáků a žebráků. Původní argoty vycházely z židovského jazyka jidiš, dále z mezinárodní gaunerské mluvy *rotwelsch* a také z romštiny. Literatura přibližuje nejznámější české argotické skupiny – pražskou galérku a brněnskou plotnu. V dnešní době přežívají argotické výrazy a fráze především v prostředí vězeňském, v prostředí hazardních her a ve společnosti překupníků a uživatelů drog.

---

⁷ CHLOUPEK, Jan a kolektiv. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. 1997. s. 45-47. ISBN 80-85866-21-8

⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2. přeprac. vyd. Praha: ISV. 2000. s. 26. ISBN 80-85866-57-9.

Z argotu brněnské plotny a pražské galérky uvádím některé příklady: *rychna* – zápach, *hundrc* – hlad, *krochna* – pistole, *locha* – díra, *glocna* – holá hlava, *bims* – chléb, *jít se přezout* – jít na kořalku, *bahno* – pivo, *bomzák* – taxametr, *hemon* – policista a spousta dalších.⁹

1.3.3 Slang

Slang vychází z výrazové aktualizace spojené s určitým pracovním, nebo zájmovým prostředím, v užším slova smyslu označuje slang mluvu skupiny lidí, kteří jsou spjati stejnými zájmy. Slangové vyjadřování je založeno na jazykové hře, což tedy znamená, že se ve slangu mohou objevovat také slova zcela běžná. Slangový pojmenovací postup vychází z podobnosti (metafory). Tato podobnost nemusí být vždy na první pohled patrná, někdy totiž dochází ke zkracování slov nebo redukování víceslovných slov na jedno slovo (tzv. univerbizace). Další rysy, které utvářejí slangový výraz, jsou intonace, tempo a dynamika řeči.

Existuje spousta slangových skupin, které se liší svým místem a které se postupem času velmi proměňují. To se však netýká zájmové mluvy myslivecké, která je velmi stabilizovaná, územně rozšířená a do dnešní doby pro mysliveckou společnost závazná.¹⁰

Slangismy vznikají často jako synonyma pro vyjadřování běžné, úřední apod. Lexémy a frazémy slangu, které jsou velmi dynamické a rychle se střídají, jsou podmíněny proměnlivostí společensko-politického života a jazykové módy. Některé výrazy jsou používány pouze krátkou dobu a po čase zaniknou.¹¹

Nyní uvádím pro lepší představu příklady ze sportovního slangu: *blokovat* – bránit na síti, *vlastňák* – vlastní gól, *repre* - reprezentace, *registračka* – registrační průkaz, *koule* – míč, *kopyto* – špatně hrající hráč, *fočus* – fotbal, *centr* – dlouhá přihrávka vzduchem; a ze železničářského slangu: *ajznboňák* – železničář, *bremzák* – brzdař, *courák* - osobní vlak na dlouhou vzdálenost, *fircimra* - šatna strojvedoucích, *sichráky* - pojistné ventily, *šlápnout si* - obsadit izolovanou kolejnici nebo kolejový obvod.

⁹ CHLOUPEK, Jan a kolektiv. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. 1997. s. 47-48. ISBN 80-85866-21-8

¹⁰ *Tamtéž*, s. 47.

¹¹ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006. s. 13. ISBN 80-7345-086-0.

2 Způsoby tvoření slangových názvů

Slangovou slovní zásobu obohacujeme stejnými pojmenovacími postupy, kterými obohacujeme všechny ostatní útvary národního jazyka. Slangové výrazy jsou tvořeny především podstatnými jmény a slovesy, v menší míře také přídavnými jmény a příslovci. O způsobu tvoření slangových výrazů můžeme tedy prohlásit, že jsou tvořeny jednak transformačními postupy, jednak postupy transpozičními. Pod transformačními postupy si můžeme představit odvozování, skládání a další způsoby, pod transpozičními především sémantické tvoření, tvoření víceslovných názvů a přejímání.¹²

2.1 Odvozování

Odvozování patří mezi nejčastější způsob, který se používá pro tvoření slangových názvů.

Odvozování sloves není tak časté jako odvozování podstatných jmen. Pro odvozování sloves se využívají přípony ze jmenných základů domácích i cizích a předpon od sloves. Mezi nejproduktivnější přípony patří -ova- (*laníčkovat, falcovat, štokrovat*) a -i- (*chatařit, muškařit, lanařit*). Pomocí předpon se u slangových výrazů pouze obměňuje význam základního slovesa (*odfajfkovat, skuplovat, upísknout*).

Řídké zastoupení mají odvozená slangová přídavná jména. Tato odvozená přídavná jména se tvoří jako přídavná jména přivlastňující se celému druhu (*kolejácký, stavbařský*), či jako účelová přídavná jména (*falcovací, koníčkovací*).

Odvozená slangová podstatná jména řadíme dle jejich různých významových a slovtvorných vlastností do různých kategorií. Obecně lze říci, že nejčastějšími příponami, kterých se při odvozování podstatných jmen využívá, jsou -ka, -ák, -ař/-ář, -ní/-tí. Tyto přípony jsou využívány při univerbizaci a jsou dokladem unifikačních tendencí, které jsou příznačné pro běžně mluvený jazyk.¹³

---

¹² HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 14.

¹³ *Tamtéž*, s. 14-16.

2.1.1 Názvy osob

Mezi názvy osob, které jsou tvořené odvozováním, zařazujeme činitelské názvy osob. Tato skupina není příliš rozsáhlá. Nejčastěji jsou tato slova tvořena příponou -ák (*ležák, mazák*), méně často příponami -l, -oun, -ař, -č, -ník, -íř, -o, nebo nulovou koncovkou (*kádrovník, blokař, palič*).

Dále sem zařazujeme názvy osob konatelské. Tyto názvy jsou tvořeny od jmenných základů. Mezi nejčastější přípony patří -ař, -ář, -ák, mezi méně časté -ista, -(n)ík, -ovec, -as a -a (*dálkař, spod'ák, těžkotonážník, posada*).

Přechýlené názvy osob tvoříme nejvíce s příponou -ka, setkáme se ale také s příponami -ajzna a -(n)ice (*očařka, kádrovnice, štabajzna*).¹⁴

2.1.2 Názvy prostředků

Názvy prostředků jsou velmi hojně zastoupenou skupinou. Nejčastěji jsou utvořeny ze slovesných základů (deverbativa) pomocí přípon -ák, -ka, -čka, -č, -oun, -ér (*markér, kontrolka, blafák*), v menší míře ze jmenných základů (denominativa) pomocí přípon -ák, -ka, -ovka, -ař, -ář, -ník, -ička-ina, -ice a -a (*okurkáč, datumovka, sternálka, cvaja*).¹⁵

2.1.3 Názvy zdrobnělé

Názvy zdrobnělé jako slovtvorná kategorie modifikační slouží pro vyjádření expresivního vyjádření. V těchto případech se využívá přípon -ek, -ík, -(ič)ka a -íčko (*dělnášek, majzlík, laníčko*).¹⁶

2.1.4 Názvy nositelů vlastnosti

Názvy nositelů vlastnosti jsou reprezentovány především názvy věcnými, které jsou utvořeny ze jmenných základů, často procesem univerbizace. Mezi jejich časté

¹⁴ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 14.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 15.

¹⁶ *Tamtéž*, s. 15.

přípony patří -ák, -ka, -ovka, méně časté -ula, -ice, -a, -áč, -ina, -as a -an (*druhák, prašan, kraťas, bejbina*).¹⁷

2.1.5 Názvy místní

Názvy místní se tvoří jednak ze jmenných základů, jednak ze slovesných základů, přičemž častější je tvorba ze základů jmenných. Přípony, které tvoří názvy místní, jsou -ka, -ovka, -na, -ák, -iště (*nalejvárna, kutálišť, sesterna, slaňák*).¹⁸

2.1.6 Názvy dějů

Názvy dějů se tvoří pomocí přípony -ní a -tí (*faulování, exnutí*) v případě, že se jedná o podstatná jména slovesná. Dále se využívají přípony -(č)ka, -nda, -ina, -ák, -izace, -ismus, -ství, -ctví a také nulová koncovka (*sdělavka, recesismus, lanařství, vložák*).

2.2 Skládání

Skládání je méně častým způsobem pro tvorbu slangových názvů. Využívá se především v případě, kdy existuje nějaké předlohové víceslovné pojmenování, z něhož se pomocí univerbizace utváří spojení jednoslovné (*kovomodelárna, baskřídlovka*). Velmi často se setkáme se skládáním slov hybridních, která vycházejí z mezinárodních slovních základů a postupně přecházejí k odborným názvům (*autoduše, motokolo, radioobchod*).

Pro tyto složeniny je charakteristické, že jsou tvořeny jako vlastní složeniny určovací, a to především přívlastkové (*dvoukolák, vozokilometr*), v menší míře předmětové (*lapiduch, vozohonec*) a jiné (*rychlloběžka, samosklad*).¹⁹

2.3 Zkracování

Pomocí zkracování vznikají jednak slangové výrazy zkratkové (*bezák, brt, želbet*) a jednak slangové iniciálové zkratky (*balm, opuj, úbé*).

¹⁷ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 15.

¹⁸ *Tamtéž*, s. 15.

¹⁹ *Tamtéž*, s. 16.

Mechanické krácení se využívá především za účelem úspornosti, proto krácené slangové názvy mají kratší a zvukově jednodušší vyjádření. Tato slova mají zpravidla menší počet slabik, jejich souhláskové skupiny jsou zjednodušené, mají sklon k otevřeným slabikám a celkově mohou být hláskově upraveny (*dělvo, patolka, chemka, deskripce*).

Kromě zkracování slangových názvů se můžeme setkat také s překrucováním při tvorbě slangových výrazů (*štígro, pádro, jasan, žulat*). Překrucování se snaží o zvukové zvýraznění slova, o odlišení od spisovné zvukové formy, či o jazykovou hravost aj. Odlišným případem jsou tzv. homonyma, tedy slova deformovaná tak, že se po formální stránce shodují se slovy neexpresivními zcela odlišného významu (*kytka* = kytara, *žebro* = žebadlo).²⁰

2.4 Sémantické tvoření

Sémantické tvoření, tedy přenášení významu slov, patří k častým způsobům tvoření slangových výrazů. Nejčastějším prototypem sémantického tvoření je tvoření metaforické, kdy dochází k tvoření slov na základě podobnosti vnějších znaků denotátů. Méně časté je tvoření metonymické, zakládající se na vnitřní podobnosti znaků denotátů.

Snahou metaforizace je nutnost jazykově vyjádřit nové skutečnosti, které vychází ze skutečnosti jiné, již dříve označené (*bačkora, berany, datel, karkulka*). Při tomto způsobu tvoření se často vychází z názvů z oblasti živočišné; tedy z názvů zvířat (*macek, medvěd, myška*), názvů ptáků (*albatros, sokolík, bažant*), názvů brouků a jiných živočichů (*pavouk, stonožka, rybička*), názvů osob (*babka, hrbatá, kluk*), dále z oblasti dalších vzdálených významových kategorií; názvů nástrojů (*basa, dudy, harfa*), názvů potravin (*banán, klobása, nanuk*), názvů nádobí a domácích potřeb (*džbán, nůžky, stolička*), názvů obuvi a oblečení (*klobouk, šátek, papuč*) a dalších výrazů, které se používají při běžné každodenní komunikaci (*hnízdo, deka, okno, pecka*).

Pomocí metonymizace vznikají slangové názvy přenesením významu na jinou věc nebo představu, která s danou souvislostí nějakým způsobem souvisí, nebo s ní má spojitost. Často se také v tomto případě využívá univerbizace (*obrysy* = obrysová světla, *sádra* = práce provedená v sádře), ale patří sem také názvy, které byly utvořeny

---

²⁰ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 16-17.

původním značkovým určením (*regina, chevrolet*) a názvy s motivací, která není tak zřetelná (*dohoda, kokakola*).²¹

2.5 Přejímání slov

V dnešní době se slangová slovní zásoba často obohacuje přejímáním slov z cizích jazyků. Důvodem může být, že není dostačující domácí terminologická slovní zásoba, že existuje snaha o zjednodušení souslovného domácího výrazu (*anlaufka* = náběžný kotouč), nebo snaha o to, aby se zachovaly pojmy specifické pro dané prostředí nebo pro určitý národ (*forvard, grupírovka*).

Přejímané výrazy se dále upravují a adaptují na domácí jazyk po zvukové i tvaroslovné stránce (*nába* = Nabe, *fanka* = Pfanne, *kopna* = Koppe). Mezi velké množství slangových přejatých slov patří slova z německého jazyka. Nejedná se však o pojmenovací postup živý, neboť tato slova byla převážně přejata v období, kdy česká země patřila do Rakousko-Uherska. Tato slovní zásoba se ale stále používá a to především starší generací v pracovním prostředí, jako je prostředí hornické, hutnické, železničářské apod. Z těchto prostředí jsou přejaté názvy prostředků (*léra, majzl, pakunk*), názvy dějů (*befedrovat, špajzovat, hapták*), nebo názvy osob (*fíra, lajtnant, untrman*). V dnešní době se velmi často přejímají slova z anglického jazyka (*brejk, fiftyfifty, faul*), méně často z ruštiny (*dežurný, komandýrovka, maršrúta*), z italštiny (*basbombardón, šotolina, ultimo*), z latiny (*alifer, exnout, recese*) a z francouzštiny (*panášovat, parlér, tuzér*).²²

2.6 Přezdívky jako součást slangu

Přezdívám ve slangovém prostředí je věnována pozornost až poslední dobou. Badatelé se zabývají zkoumáním přezdívek převážně v nějakých sociálních skupinách, například ve skupinách mládeže, studentů, učňů. Při vymezování přezdívek badatelé vychází z dvojího přístupu – buď vychází od jména, které je výsledkem pojmenovacího aktu, nebo od vzniku jména, či motivace. Nedojdeme však k dvěma podobným, či stejným zjištěním, naopak dojdeme ke zjištění zcela odlišným. To znamená, že není možné se spokojit pouze se sběrem přezdívek, ale je důležité se zabývat také jejich

²¹ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 17-18.

²² *Tamtéž*, s. 19-20.

motivací. Ta je totiž velmi živá, neboť daný kolektiv ví, proč má jedinec danou přezdívku a jak tato přezdívka vznikla. Velmi omezený počet je přezdívek s motivací neznámou.

Hlavní východisko třídění je motivace, někdy může být motivace i vícenásobná. Přezdívky zpravidla rozdělujeme do dvou skupin podle pramene vzniku a dále se tyto skupiny dělí do jednotlivých podskupin.

a) Přezdívky vycházející z různých znaků osoby

a. Vnější vzhled

– Přímá pojmenování

- podle vlastnosti – např. *Kudrnáč*
- podle oblečení – např. *Gařula*
- podle nápadného znaku – např. *Ušák*

– Nepřímá pojmenování

- podle názvu zvířete – např. *Kozel*
- podle názvu osoby – např. *Trpaslík*
- podle věcí – např. *Buchta*
- podle abstraktu – např. *Prosinec*

b. Povahové rysy, chování

– Přímá pojmenování

- podle vlastnosti – např. *Podrazník*
- podle nápadné činnosti – např. *Uspavač*

– Nepřímá pojmenování

- podle názvu zvířete – např. *Zajón*
- podle názvu osoby – např. *Zloděj*

c. Řeč

- podle způsobu řeči – např. *Koza*
- podle častého užívání některých slov – např. *Předák*

d. Dřívější a vedlejší povolání

- Např. *Šalinář*

e. Záliba

- Např. *Fotograf*

f. Příležitostná a jiná činnost

- Např. *Povidlák*

- g. Podle manželky
  - Např. *Cigán*
- h. Podle jedinečné příhody
  - Např. *Kačerák*
- b) Přezdívky vzniklé z příjmení
  - a. Záměna příjmení synonymem nebo podobným slovem
    - např. *Zajíc – Ušakov*
  - b. Překlad
    - např. *Wurst – Buřták*
  - c. Logický pár
    - např. *Fiala – Pampelich*
  - d. Hlásková úprava a navození nové motivace
    - např. *Zapletal – Popleta*

U první skupiny přezdívek dochází k odrazu různých znaků osob. Jako příznak se objevuje porost vlasů (např. *Kudrna*), velikost postavy (např. *Trpaslík*), nebo otylost (např. *Buchta*). Velké množství přezdívek vzniklo ale také nepřímou, přenesením významu, kterým označují osoby, zvířata, nebo věci.

Badatelé odhadují, že minimálně třetina každého sociálního kolektivu má jednu, dvě, nebo i více přezdívek. Důležitým faktem u přezdívek je ustálenost. Některé mají velmi krátký výskyt, neujmou se a brzy zaniknou, jiné naopak mohou vytlačovat i příjmení a stávají se „živým“ jménem, které se někdy i dědí z generace na generaci.

S ohledem na povahu zařazujeme přezdívky do citové oblasti slangu. Mohou totiž vzniknout pouze ve skupině s těsným, důvěrným vztahem členů. Z přezdívek autoři dále vymezují tzv. slangové přezdívky, které přímo odráží slangové prostředí, které se k němu váže. Tyto slangové přezdívky totiž chápeme v širším smyslu, žijí v určité sociální skupině a označují konkrétní osobu, jako by to bylo její vlastní jméno. Důležitost zde hraje tedy to, aby byla přezdívka přejata kolektivem a aby v něm byla užívána.²³

---

²³ HAUSER, Přemysl. Přezdívky jako součást slangu. *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity. 1987. str. 77-83.

3 Literatura o českém argotu a slangu

Termín slang a termíny, které s ním souvisejí, se postupně vyvíjel. V této kapitole podávám stručný přehled různých přístupů k těmto termínům ve čtyřech obdobích – v období do 1. světové války, v období mezi světovými válkami, v období od 2. světové války a v období po roce 1989.

3.1 Období do 1. světové války

Největším zdrojem pro poznání argotu jsou tzv. smolné knihy, do kterých se v dávných dobách zapisovaly všechny výpovědi na mučidlech. Známé jsou především knihy od 16. století z Mladé Boleslavi, Rokycan a Tábora. Významným autorem byl František Oberpfalcer, který uvedl řadu výrazů, které se dochovaly až do období před 2. světovou válkou, některé dokonce do poválečného období (např. *důl* = kapsa, *lišky* = zlato, *vrba* = kabát).

Argotem se dále zabýval významný český buditel, filolog a spisovatel Antonín Jaroslav Puchmajer, který před svou smrtí napsal učebnici romštiny „Romani Čib“, ke které také vydal slovníček pojmů „Hantýrka oder die Čechische Diebessprache“ (=Hantýrka neboli česká řeč zlodějská). Tento slovníček se následně stal základním zdrojem pro poznání českého argotu z konce 18. století a první poloviny 19. století. Pojmů, které se dochovaly až do dnešní doby, je podstatně více (např. *bašta* = jídlo, *čára* = cesta, *flákota* = maso, *hakovat* = pracovat, *prkenice* = peněženka). Většina argotických pojmů pochází z domácího, nebo z německého (popř. německo-židovského) prostředí. Autor chtěl poukázat především na to, že romština není zlodějskou hantýrkou, jako si většina populace myslela, a z tohoto důvodu tedy připojil slovníček hantýrky k učebnici romštiny.

Z Puchmajerova slovníčku vyšel v pozdějších letech slovníček pro potřeby úředníků Zemské kanceláře ve Vídni, který je v dnešní době označován jako „Hájkův“ slovníček, neboť ho na začátku 20. století nechal Václav Hájek otisknout v XV. ročníku časopisu Český lid. Tento slovníček obsahuje mnoho zkomolenin (např. místo *čára* má *čera*, místo *černíci* má *černiči*, místo *pídě* má *pind*), protože slova pravděpodobně zapisoval německy mluvící úředník. Ve většině se ale tento slovník shoduje se slovníkem Puchmajera.

Argotickými výrazy se v druhé polovině 19. století zabývala práce „Tajná řeč zlodějů a šibalů“, která byla otisknuta také v Českém lidu Karlem Judou. Tato práce zachycuje zápisky soudních úředníků a obsahuje řadu slov, která se dochovala dodnes (např. *šoufl* = špatně, *čórka* = zloděj, *střelit* = prodat).

Všechny tyto uvedené slovníky zpracoval budoucí profesor a žurnalista František Bredler, který je doplnil o řadu dalších výrazů a vydal „Slovník české hantýrky“. Tento slovník byl často kritizován, neboť vyznačuje neznalost německého argotu, a tudíž ho často označují jako nespolehlivý. Bredler převzal od Františka Bartoše do svého slovníku slova tzv. šviháctiny (= argot moravských miškařů).²⁴

3.2 Období mezi světovými válkami

V tomto období nejdříve vyšla v roce 1926 kniha Eugena Rippla „Zum Wortschatz des tschechischen Rotwelsch“ (= Slovník českého argotu). Tento slovník obsahuje 2900 hesel, jedná se o slova z dřívější hantýrky, ale také o nová slova získaná z beletrie, či politických zdrojů, která přetrvávají do dnešní mluvy. Dalším dílem tohoto autora byl rozsáhlý slovník „Tschechisch im Alltag“ (= Čeština všedního dne). Tato práce se nezaměřovala pouze na argot, ale také na obecnou češtinu, včetně vězeňské mluvy, studentského slangu aj. Jelikož tento slovník byl psán německy, doba této formě německy psaného slovníku českého jazyka nebyla nakloněna, slovník nebyl uznáván a nedočkal se svého pokračování.

Pro poznání brněnského argotu dobře sloužila kniha „Brněnská plotna“ z roku 1929 od Otakara Nováčka, kterou vydal krátce po dokončení studia hudební teorie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a následně v pařížské Sorbonně.

O něco později v roce 1934 vydal František Oberpfalcer v Československé vlastivědě rozsáhlou studii „Argot a slangy“. Ačkoliv je tato publikace poměrně útlá, obsahuje více než 2000 výrazů českého argotu a mnohých slangů (studentský, vojenský, sportovní, myslivecký aj.). Tyto výrazy jsou podávány s podrobným, zajímavým a často i velmi vtipným rozbořem, proto je tato publikace považována za velmi důležitý zdroj pro poznání argotu a slangu.

---

²⁴ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006. s. 19-20. ISBN 80-7345-086-0.

Karel Treimer vydal v roce 1937 knihu „Das tschechische Rotwelsch“, kde uvádí přes 2000 slov s jejich překladem do němčiny a také s jejich etymologickým výkladem. Tato kniha obsahuje řadu chyb, které vycházejí pravděpodobně z absence jemného citu pro češtinu. Přesto tuto knihu také považujeme za cenný pramen pro poznání argotu. Na základě terénního sběru materiálu z období 1934-1936 vydává ve stejném roce Jaroslav Podzimek svůj „Slovníček - Světská hantýrka“.

V tomto meziválečném období nevycházely pouze práce zabývající se argotem, ale také práce zabývající se slangem. Jan Jindra vydal v roce 1921 „Slovníček kazimluvů, chybných slov nečeských a cizojazyčných, užívaných v různých řemeslech...“. Tento slovník zahrnuje přes 2200 slov a je důležitým pramenem pro poznání řemeslnického a technického slangu.²⁵

3.3 Období od 2. světové války

Tato doba nebyla pro rozvoj slangu příliš příznivá. Zejména ze začátku tohoto období převažoval názor, že slang do dnešní doby již nepatří, neboť je mluvou minulosti. Za výjimku byl považován slang některých průmyslových oborů, kterým se zabývali například Václav Křístka ve své knize „Ostravská hornická mluva“ (1956), nebo Božena Zimová v knize „Vorašský slang pražského Podskalí“ (1965), která navazovala na Ripplovu práci „Z plavecké (vorašské) češtiny“ (1934).

Významnou osobností pro slang se stal Jaroslav Hubáček, kterému od roku 1964 vycházely knižní a časopisecké práce. Za 40letou činnost vytvořil řadu děl, které uchovávají především řemeslnický, technický a průmyslový slang. Za jeho nejvýznamnější dílo je považována publikace „O českých slanzích“ (1981), která pojednává o nespisovném výrazivu a obsahuje rozsáhlou sbírku českých profesionalismů. Dále o této problematice vydal „Malý slovník českých slangů“ (1988) a „Výběrový slovník českého slangu“ (2003).

Lumír Klimeš, pozdější profesor bohemistiky Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, dal podnět pro vznik konferencím věnovaným argotu a slangu, které se od roku 1978 konají v Plzni. Základní přehled bibliografie o českém argotu a slangu

---

²⁵ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006. s. 20-21. ISBN 80-7345-086-0.

je „Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920 až 1996“.

Studovat argot v minulém režimu bylo velmi obtížné. Jediná kniha, která tady vyšla v době politického tání, byla knížka Radovana Krátkého „Hantýrka pro samouky“ (1964). Tato kniha připomíná to, co již dříve vydal Oberpfalcer a další. Ostatní knihy o této problematice vyšly pouze jako samizdat nebo v zahraničí.

Jaroslav Suk se v 70. letech zabýval studiem vězeňského slangu a světského argotu. Jeho slovník „Několik slangových slovníků“ vyšel pro širší veřejnost až v roce 1993. V porovnání se současným vězeňským slangem je ale stále aktuální. Publikace neobsahuje pouze vězeňský slang, ale také slang chartistů, profesionálních řidičů, teplárenských zaměstnanců a vojáků. Sukovy slovníky citujeme s rokem 1993, tedy s rokem, kdy slovníky vyšly. Správnější by však bylo tyto slovníky citovat s rokem 1979, kdy byly dokončeny.

Ke konci tohoto období vyšla ještě další řada drobnějších prací, které se věnují různým slangům (sportovní, tramský, divadelní aj.), nejčastěji jako články v odborných časopisech nebo ve sbornících z konferencí, účelové publikace, či disertace.²⁶

3.4 Období po roce 1989

Patrik Ouředník sice vydal „Šmírbuch jazyka českého“ již v roce 1988 v Paříži, protože tam od roku 1985 žil, do československého povědomí se Šmírbuch dostal až v roce 1992, kdy byl vydán v Československu. Jedná se o sbírku argotismů a dalších „nekonvenčních“ frázi a výrazů, která je doplněna o citáty z domácí i překladové literatury.

Práce „Jak mluví čeští vězni“ od autorů Jaroslava Hály a Petry Soudkové vydaná v roce 2002 přispěla k lepšímu poznání českého vězeňského slangu. Součástí této práce je také slovníček, který obsahuje zhruba 1000 hesel, řada z nich se však shoduje s výrazy, které uvádí Suk. Historickým argotem a vězeňským slangem se také zabývala publikace od Jiřiny van Leeuwen-Turnovcové „Historisches Argot und neuer Gefängnislang in Böhmen“, která zpracovává celé 19. století a 20. století do 90. let.

---

²⁶ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006. s. 21-22. ISBN 80-7345-086-0.

Za informaci rozhodně stojí menší práce Kateřiny Rysové „Slangový projev mládeže“ a „Tři slangové slovníky“ od Zdeňky Tiché a Luboše Skopce. Velká pozornost se věnuje brněnské mluvě, o které vychází „Velký slovník hantecu“ a „Velká kniha padělávek“ od Pavla Čiča Jelínka. Z odborného hlediska se této mluvě věnuje Marie Krčmová, profesorka bohemistiky a vedoucí Ústavu jazykovědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.²⁷

---

²⁷ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006. s. 22. ISBN 80-7345-086-0.

4 Starší školní věk a adolescence

4.1 Starší školní věk

Tímto obdobím můžeme označit přechodnou dobu mezi dobou dětství a dospělostí. Časově je toto období řazeno mezi 11. a 15. rok. V tomto období se odehrává nejdynamičtější, komplexní proměna v životě každého jedince, která svým způsobem utváří a ovlivňuje všechny složky osobnosti. Toto období někdy nazýváme také jako období puberty, nebo období dospívání.

Období dospívání je důležitým biologickým mezníkem, kdy dochází k tělesnému zrání. Dochází při něm k růstu postavy, k proměně proporcí, k vývoji sekundárních pohlavních znaků a svou funkci získávají pohlavní orgány. Tento celý proces je podnětem pro další změny, které mohou proběhnout pouze za podmínek, je-li na ně pubescent dostatečně připraven. Jedinec je tedy na dostatečné vývojové úrovni a dosáhl tolika zkušeností, které umožní rozvoj potřebných kompetencí z různých vývojově dysfunkčních vazeb. Jedním určitým stupněm rozvoje je, například na konci puberty, vznik důležitého sociálního mezníku, jako je ukončení základní školy a volba povolání.

Souhrn všech změn způsobuje ztrátu již získaných jistot a uspokojení potřeby jistoty závislosti (např. na rodinu), která se však v jisté úrovni stává omezením, který brzdí další vývoj osobnosti. Abychom dosáhli vyššího vývojového stupně, je nutné tuto závislost zmenšit a začít se „stavět na vlastní nohy“. S potřebou jistoty souvisí také potřeba přijatelné pozice ve světě, kterou si jedinec musí svým způsobem vydobýt.

Ve starším školním věku dochází k velkému počtu změn, které zvyšují pocit nejistoty. Hlavním úkolem puberty je změna vlastní identity, která by se potvrdila pomocí dosažení nové, přijatelné pozice.²⁸

4.2 Adolescence

Adolescence nejčastěji označuje věk mezi 15. a 20. rokem. Za počátek adolescence je považována reprodukční zralost, která ukončuje tělesný růst a za konec adolescence není považován biologický růst, ale psychologická, pedagogická

---

²⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum. 1999. str. 237-239.

a sociologická kritéria. V užším smyslu toto období můžeme označit za období mezi dětstvím a dospělostí.

Adolescence zahrnuje dospívání i mládí současně a je významně odlišná od ostatních životních etap. Jedná se o určitý most mezi dětstvím a dospělostí. Petr Macek ve své knize toto období dále rozděluje na tři fáze: časnou adolescenci, střední adolescenci a pozdní adolescenci. Každá tato etapa je charakteristická určitými znaky – když porovnáme 14 a 18letého chlapce uvidíme, jaké jsou mezi nimi rozdíly. V tomto období dochází především k dokončení pohlavního dozrání, k duševnímu a fyzickému rozvoji a k sociálnímu učení. Během tohoto dozrání se také rozvíjejí schopnosti člověka jako anticipace, symbolizace, zástupné učení, sebereflexe a seberegulace.

Tento pojem byl až do 19. století v podstatě zaměňován a ztotožňován s pubertou. Dodnes k tomu dochází v některých přírodních kulturách, které jsou založeny na komunitním uspořádání. Tyto dva pojmy se od sebe začaly oddělovat z toho důvodu, že adolescent začal mít významné místo v kulturním, politickém a sociologickém prostředí. Bylo zapotřebí velké množství pracovních sil, a z toho důvodu se styl života dospělých začal oddělovat od stylu života dětí a adolescentů. Mladí lidé si utvořili vlastní sociální svět, který se projevoval v trávení volného času, užívání médií a vytvoření vlastních kultur a hodnot. Proto se období adolescence ujalo jako relativně samostatná etapa v životním cyklu člověka a tento pojem získal svůj zvláštní význam. Má svůj sociální, ekonomický, zdravotní, pedagogický i kulturní rozměr, dále svou sociální reprezentaci a subjektivní hodnotu pro ty, kterých se adolescence dotýká, ale také pro generace, které mají toto období již za sebou, nebo je teprve čeká.²⁹

---

²⁹ MACEK, Petr. *Adolescence*. Praha: Portál. 2003. str. 9-12.

5 Mluva mládeže

Za mluvu mládeže považujeme specifické jazykové prostředky celonárodního jazyka, které používá mládež mužského i ženského pohlaví ve věkovém rozmezí od 6 do 25-30 let různých zájmových a sociálních skupin především v soukromé komunikaci v neoficiálním prostředí. Je vyjadřována běžně mluveným jazykem, což je souhrn jazykových prostředků užívaných při každodenní situaci v neoficiálním prostředí.

Z důvodu vyššího zájmu o běžně mluvený jazyk je nutné zkoumat mluvu mládeže, protože i u mládeže se setkáme s jistým jazykovým pohybem. Základním rysem mluvy mládeže je skutečnost, že jsou tyto projevy mluvené, v malé míře psané. Mluvené projevy se vyznačují těmito rysy – užívají zvukové prostředky (intonaci, pauzy, fráze); jsou vázány na čas a tempo, tedy na moment mluvení; chybí jim trvalost písemného záznamu a jejich písemná závaznost. Existuje řada činitelů, které ovlivňují výběr a uspořádání jazykových prostředků:

- a) mluvenost,
- b) nepřipravenost,
- c) neveřejnost,
- d) vázanost na situaci,
- e) přímý kontakt s posluchačem,
- f) prostěsdělná, běžně dorozumivací funkce,
- g) emocionalita a šíře, expresivita a apelovost.

Mluva mládeže je ve velké míře podmíněna generačně. Jak již bylo řečeno, jedná se o jazykové výrazy užívané mládeží v rozmezí 6 – 25 let. V souvislosti s věkem můžeme mluvu mládeže dále diferencovat – kvantitativně a kvalitativně. Kvantitativní diferenciaci vychází z růstu počtu slangových slov od 1. ročníku ZŠ, tedy od 6 let, do adolescence, kdy dochází k vrcholu. Slangová slovní zásoba šestiletých dětí je poměrně chudá, setkáme se zde pouze s přezdívkami spolužáků, přezdívkami učitelů a názvy některých předmětů. Naopak u mládeže kolem 20 let narazíme na bohatý slovník slangových výrazů a na bohatou jazykovou hru. Kvalitativní diferenciaci se zabývá tvorbou a užíváním neutrálních, expresivních a vulgárních slov, frází a slovních spojení.

Z těchto diferenciací můžeme vyvodit, že mezi základní znaky mluvy mládeže patří expresivita, aktualizace a tvoření stále nových výrazů. Tyto prvky jsou jednotícím principem a společným jmenovatelem mluvy mládeže. Expresivní výrazy se ale neobjevují ve všech jazykových rovinách stejně. Nejvíce se s nimi můžeme setkat v rovině lexikální a slovtvorné. Jelikož mluva mládeže také přijímá výrazy z různých vrstev národního jazyka, které používá vedle sebe, nabývá tím expresivního charakteru. V jedné větě se tak mohou objevit vedle sebe slova knižní, vulgární, zhrubělá a argotická. Tedy slova spisovná vedle slov nespisovných.

Mluva mládeže je diferencovaný jazykový útvar, který můžeme rozdělit na dvě podskupiny – sociální a zájmovou. Do sociální podskupiny patří tzv. profesionální mluvy. Zařazujeme sem studentský slang, který se váže na „pracovní školní prostředí“ a vyučovací proces. Tuto vrstvu slovní zásoby charakterizují slova, slovní spojení, fráze bez značné expresivity, hojnější výskyt jazykových prostředků spisovného jazyka, hovorové češtiny, nebo pracovní názvy. Projevy mládeže jsou jednoznačné a často velmi konkrétní. Setkáme se zde s vulgárními výrazy, argotismy, zhrubělými výrazy, kterými projevují ironii, nadsázku, přenášení významu apod. Na člověka má také velký vliv prostředí, ve kterém žije. Rozlišuje se tedy mluva mládeže městská a venkovská. I přesto, že není žádný markantní rozdíl způsobu života na venkově a ve městě, liší se vyjadřování mládeže v některých případech. Hlavním důvodem tohoto rozdílu je skutečnost, že na vesnici mládež nemá dostatek možností pro realizaci svých zájmů. Na vesnicích mládež drží při sobě, čas tráví společně a zábavu si tak hledají sami. Ve městě je to naopak. Existuje tam mnoho kolektivů, které jsou pracovní a zájmově diferencované. Mezi těmito kolektivy dochází k přenosu a výměně výrazů typických pro jejich kolektiv. To v důsledku obohacuje mluvu městské mládeže. Ve městě je také větší nabídka kulturního života, mládež může navštívit kulturní akce, divadelní představení, koncerty, výstavy, či sportovní utkání. Proto je jejich mluva také obohacena prvky slovní zásoby, především termíny, těchto kulturních oborů. Pohlaví mládeže má na mluvu také velký vliv. Mluva děvčat je zpravidla jemnější a slušnější, mluva chlapců je vulgárnější a hrubší, proto často přechází k argotu.³⁰

---

³⁰ JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979. s. 2-9.

5.1 Univerzália ve slangu mládeže

Alena Podhorná-Polická (2008) shrnuje společné rysy slangového projevu mládeže z rozdílného sociálního, etnického a jazykového prostředí. Ukazuje především na psychické a sociální faktory, které jsou významným činitelem pro šíření slangových výrazů mezi mládeží.

Za základní univerzál slangu mládeže považuje společenské psychické a sociální faktory. Tyto faktory ovlivňují výběr expresivních lexémů, který vychází ze spontánního chování, hravosti, chuti experimentovat a podléhat emočním zvrátům a náladám. Tyto projevy mládeže způsobují pestrou neologii, slovní hříčky, nadměrné užívání intenzifikátorů a parazitních vycpávkových slov. Adolescenti se snaží odlišovat od starší generace, a proto mají neustálou potřebu inovovat nejfrekventovanější výrazy. Tyto výrazy označované jako „identitární slova“ jsou opakována buď vědomě, pokud má autor jasný stylizační záměr, nebo nevědomě a spontánně z důvodu velké expresivity.

Všechny lingvistické a extralingvistické aspekty slangového tvoření u mládeže nejsou ovlivněny pouze psychickými faktory, ale důležitou složku zde hraje také motivace sociální. Vliv skupiny je totiž také velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje vyjadřování adolescentů. Skupiny mají zpravidla tendenci porušovat platné konvence, protože na ně mají významný vliv sociální nezralosti mluvčích, tj. vyjadřují se nekonformně. Autorka dále sledovala pozice osob v mládežnickém kolektivu a jejich prosazování preferovaného slangového neologismu. Sestavila celkem 6 kategorií – „výřeční bossové“, „pasivní bossové“, výřeční nohsledové“, „pasivní nohsledové“, „výřeční vyvrženci“ a „pasivní vyvrženci“. Zatímco „výřeční bossové“ jsou nejzajímavějšími členy skupiny pro pozorování utváření výraziva, protože mohou experimentovat s neologismy nejčastěji vlastní tvorby, „pasivní vyvrženci“ jsou nejméně zajímavou kategorií, protože z jejich pozice ztratili snahu obohatit skupinu o nějaký nový výraz.³¹

---

³¹ POHORNÁ-POLICKÁ, Alena. Univerzália ve slangu mládeže. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity. 2008. str. 67-70.

5.2 Typické jevy mluvy mládeže

5.2.1 Hláskosloví

Hlavní jev, který je charakteristický pro mluvu mládeže, jsou hláskové střídnice – obecně české *-í-* proti spisovnému *-é-*, tedy rozvržení hlásek mezi jazykem spisovným a mluvou mládeže. V tomto důsledku kolísá *-í-* x *-é-* v základu slova (*mlíko* x *mléko*), *-ýho*, *-ým* x *-ého*, *-ém* v koncovkách (*dobrýho* x *dobrého*), *-ý* x *-é* v absolutním konci slova (*jasný* x *jasné*), *-ej-* x *-ý-* v základu slov a v předponách (*tejden* x *týden*), *-ej-* x *-ý-* v koncovkách (*ženskejch* x *ženský*), a *-ej* x *-ý* v absolutním konci slova (*kterej* x *který*). Kromě těchto změn se setkáme také s protetickým *v-* před *o-* (*vod* x *od*). Mezi další hláskové znaky mluvy mládeže zařazujeme zánik hiátové hlásky *j* (*eště* x *ještě*), zánik souhlásky ve skupině konsonantů (*neska* x *dneska*) a krátkou výslovnost samohlásek (*podívej* x *podívej*).³²

5.2.2 Tvarosloví

Ve tvarosloví se setkáváme s mnohem složitější situací než v hláskosloví. Je to dáno tím, že konjugace a deklinace českého jazyka jsou bohatě rozvinuty. Postupem vývoje prošly bohatou tvarovou homonymitou a synonymitou, a to jak ve spisovném jazyce, tak také v nespisovných útvarech.

Skloňování substantiv je velmi složité a je výsledkem historického vývoje. Příčinou této složitosti je proměna deklinačního systému substantiv, kdy došlo k rozpadu některých deklinačních typů a k uvolnění dílčích skupin jmen. S nejvíce dubletními tvary se u substantiv setkáme ve skloňování maskulin. V genitivu singuláru se používá *-a* místo *-u* ve vzoru „hrad“ (*bacila* x *bacilu*), v lokálu singuláru u typů „hrad“ *-e* místo *-u* (*o fotbale* x *o fotbalu*) a v instrumentálu plurálu u všech typů převažuje ve všech rodech původní duálová koncovka *-x/ma* (např. *s jedničkama*, *s kolečkama*, *s kočkama*).

Deklinace adjektiv je v dnešním spisovném jazyce velmi pevná a jednoduchá. S odchylkami od spisovné normy se setkáme v koncovkách u skloňování složeného tvrdého, které jsou způsobeny hlavně změnami hláskovými (*i-ej* a *é-i*).

---

³² JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979. s. 11-15.

V mluvě mládeže patří zájmena k nejčastějšímu slovnímu druhu. Především se jedná o zájmena osobní a ukazovací. Zájmena osobní „já“ a „ty“ mají vedle silných tvarů (*mne, tebe, mně, tobě, mne, tebe*) i tzv. slabší tvary (*mě, tě, mi, ti, mě, tě*), které se ve výsledku používají častěji. Zájmena přivlastňovací mají v prvním a čtvrtém pádě dvojí tvary – kratší (*má*) a delší (*moji*). Tyto tvary se používají stejně často, nedochází k žádnému rozlišování.

Konjugace sloves prošla postupem času také velkým vývojem. Například zanikly některé slovesné tvary, některé časy minulého, nebo zaniklo dvojné číslo u sloves. V první slovesné třídě u typu „maže“ se v 1. osobě jednotného čísla a 3. osobě množného čísla vyskytují koncovky *-o* a *-ou* (*ukážou, píšou, smažou*). Ve slovesech 2. třídy dochází k užívání přípony *-nu* (*vyříznul, troufnul*) v minulých tvarech. Ve slovesech 3. třídy se v rámci integrační tendence zaměňuje *-u* a *-ou* místo *-i* a *-í* (*kupuji x kupuju, kupují x kupujou*). A ve slovesech 4. třídy nejvíce kolísají tvary ve 3. osobě množného čísla v rozkazovacím způsobu. Dochází k záměně koncovek *-ej s -í* a *-í s -ejí* (*platěj x platí, vyrábí x vyrábějí*).³³

5.2.3 Syntax

Syntax je reprezentována soustavou vyjadřovacích prostředků. Tyto prostředky jsou dány mluveností jako formou realizace zvukových prostředků a dalšími faktory, kterými jsou spontánnost, situačnost, dialogičnost apod. Samostatný větší člen, aditivní připojování větných členů a vět, volné přiřazování výpovědí, parentetické výpovědi a elipsy jsou považovány za prostředky uvolněné větné stavby. Dříve by se tyto prostředky považovaly za odchylky od pravidelné větné stavby.

Mezi další jevy, které jsou typické pro syntax mluveného jazyka, patří prvky podmíněné technikou mluvení (např. vhodné konstrukce navazování, hledání výrazu), dále pleonastická vyjadřování, prostředky kontaktu (např. *víš, prosím tě, tak co*) a parazitní výrazy (např. *no, no jo, jo*). Citová stránka výpovědi jsou všechny jazykové a zvukové prostředky, které vyjadřují citový postoj mluvčího k sdělované skutečnosti. Tento postoj může být kladný, či záporný, neboť vyjadřuje subjektivně hodnotící stanoviska. Toto emocionální zabarvení výpovědi je dosaženo pomocí aktualizace gramatického plánu jazykového systému a citově motivovaným „porušováním“ normy

---

³³ JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979. s. 17-30

jazyka v gramatické struktuře. Může dojít k porušení časové formy, porušení shody v gramatickém rodě a slovesné osobě, či k užití jmenné věty, nebo náhlému přerušení výpovědi.³⁴

5.2.4 Lexikální rovina

Odlišnosti mluvy mládeže se nejvíce projevují v oblasti lexikální. Slovní zásoba je tvořena spisovnými výrazy a slovy spisovného jazyka hovorového. V menší míře se také setkáme s výrazy knižními, nabývají však expresivní charakter. Z nespisovné roviny převažují slova obecně česká a především slova slangová. Nejhojněji se využívají slangismy ze sportovního a studentského slangu.

Dominantu mluvy mládeže tvoří slova expresivní, která vyjadřují citový vztah mluvčího ke skutečnosti, kterou pojmenovává. Rozdělujeme je na slova familiární, slova hanlivá a pejorativní, slova zhrubělá, nadávky a slova žertovná a posměšná. Expresivita je trojího typu: inherentní, adherentní a kontextová. Inherentní expresivita je vázána na význam slov. Souvisí s podobou slova hláskovou a často také slovotvornou. Adherentní expresivitou označujeme takové slovo, které od původního neutrálního významu nabývá sémantickou změnou expresivní ustálený význam. Expresivita kontextová zahrnuje jevy, které jsou nestabilizované, a výrazy, u nichž dochází k pronikání stylových vrstev, jsou ojedinělé a sémanticky izolované. Expresivitu získávají až v kontextu a mimo kontext mizí.

Lexikální rovina mluvy mládeže zahrnuje také univerbizační a multiverbizační jednotky. U univerbizace dochází ke zjednodušení víceslovných pojmenování na pojmenování jednoslovná (např. autobusové nádraží – *autobusák*). U multiverbizace je to naopak. Z jednoslovného pojmenování se utváří pojmenování víceslovné (např. navštívit – *vykonat návštěvu*). Dále sem zařazujeme také ustálená slovní spojení, tedy frazeologická spojení, frazeologické celky a frazeologické srůsty.³⁵

---

³⁴ JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979. s. 33-50.

³⁵ *Tamtéž*, s. 51-64.

6 Studentský slang

Za studentský slang je považována vrstva nespisovné slovní zásoby, která je charakteristická běžnou jazykovou komunikací mezi studenty převážně středních škol, v menší míře škol vysokých. Jelikož je studentské prostředí velmi specifické, vyplývají z něj zvláštní rysy studentského slangu.³⁶

Studentský slang se vedle slangů hornického, železničářského, sportovního, mysliveckého, rybářského a vojenského zařazuje mezi nejvýznamnější slangy v českém jazyce. Studentský slang od těchto ostatních slangů především odlišuje jeho silná proměnlivost, která je jak v kolektivu, tak také v čase. Vyplývá z bohatého studentského života a ze snahy obměňovat jazykové prostředky. Dalším charakteristickým rysem studentského slangu je, jako u všech ostatních slangů, expresivita a její metaforičnost a metonymičnost pojmenování. S expresivitou studentského slangu do značné míry také souvisí hyperboličnost, která je daná jazykovou fantazií mladých lidí. Citové zaujetí v mluvě mládeže objevíme u synonym, která se odvíjejí od spisovných slov.³⁷

Na studentský slang působí dva hlavní činitelé – jazyková hravost a vynalézavost a určitá protiváha vůči intenzivnímu působení spisovného jazyka. Charakteristickým rysem studentského slangu je značná pojmenovací intence. Pro tvorbu slangových výrazů je využíváno všech pojmenovacích postupů – odvozování (*pilňas, občanka*), přejímání z cizích jazyků (*biflovat, šerif*), přenášení slovního metaforického významu (*bomba, bičovat se*), překrucování a mechanické krácení (*medyna, říd'a*) aj.³⁸

Studentský slang není utvářen pouze slangovými výrazy, naopak sem patří také slova obecně česká, argotická, profesionální, či prvky jiných slangů.³⁹

---

³⁶ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 23.

³⁷ JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979. s. 64-66.

³⁸ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 24-25.

³⁹ JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979. s. 64-66.

7 Výsledky výzkumného šetření

7.1 Metody výzkumného šetření

Za základní výzkumnou metodu pro tuto diplomovou práci jsem zvolila metodu dotazníkového šetření. Ta patří k neoblíbenějším a nepoužívanějším postupům, protože má mnoho výhod. Touto metodou jsme schopni oslovit velké množství respondentů a tím získat i velké množství odpovědí. Získáme tedy údaje o velkém počtu odpovídajících. Dále dotazníky mohou být zaměřeny na poměrně široké spektrum otázek a nezaberou nám příliš času.⁴⁰

Dotazník jsem rozdělila do šesti dílčích částí. První část se dotazuje na pojmenování osob v rámci třídního kolektivu, tedy žáků a spolužáku. Druhá část se snaží zjistit pojmenování pro známky a výchovná opatření. Třetí část se dotazuje na názvy předmětů. Další část se snaží zjistit, jak žáci nazývají učitele a jiné zaměstnance školy. Poslední část odhaluje slangové názvy slov a slovních spojení, které se nějakým způsobem vztahují ke škole.

7.2 Charakteristika místa prostředí

Dotazníkové šetření jsem prováděla celkem na dvou školách. První školou byla ZŠ a MŠ J. Š. Baara v Českých Budějovicích, druhou školou byla Základní škola Sídliště ve Vlašimi.

V Českých Budějovicích se nachází celkem 21 státních základních škol. Pro výzkum byla vybrána ZŠ a MŠ J. Š. Baara, v které jsem konala svoji průběžnou pedagogickou praxi z českého jazyka v rámci přípravy na budoucí povolání.

Tato škola byla postavena v roce 1893 a fungovala jako 1. obecná škola v Českých Budějovicích. Škola má bohatou tradici a zkušenosti s rozšířenou výukou hudební výchovy, díky níž funguje přes šedesát let Dětský folklorní soubor Bárováček. V dnešní době funguje jako fakultní škola Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity a pyšní se specializovanými učebnami (učebna informatiky, laboratoř F-Ch, učebna přírodopisu, cvičná kuchyňka) a školním poradenským pracovištěm (speciální pedagog

---

⁴⁰ GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido. 2000. s. 99.

a psycholog). Škola se skládá z mateřské školy a školy základní. 1. stupeň má celkem 12 tříd, 2. stupeň celkem 8 tříd.⁴¹

Ve Vlašimi jsou celkem dvě státní základní školy. Pro výzkum jsem si vybrala Základní školu Sídliště, kde jsem konala svou souvislou pedagogickou praxi.

Tato škola byla postavena v roce 1958 a fungovala jako jediná škola ve Vlašimi. Škola má dlouholetou tradici a zaměřuje se především na výuku cizích jazyků. Kromě vysoké úrovně výuky cizích jazyků nabízí týdenní intenzivní výuku AJ s rodilými mluvčími a výměnné pobyty s žáky z Velké Británie. Škola je známá také tím, že provozuje 4 třídy s Montessori výukou. Škola nabízí svým žákům moderní vyučování v odborných pracovnách, projektové vyučování zaměřené např. na finanční gramotnost, partnerskou účast v evropských projektech „Učíme digitálně“ a „Cestou přírodovědných a technických předmětů napříč Středočeským krajem“, či zajištění kvalifikovaného poradce pro volbu povolání. První stupeň se skládá celkem ze 17 tříd, ale do tohoto počtu spadají také 4 Montessori třídy, druhý stupeň z 8 tříd.⁴²

7.3 Charakteristika respondentů

Dotazníkovým šetřením jsem oslovila celkem 120 respondentů na dvou základních školách.

Na ZŠ a MŠ J. Š. Baara jsem pro výzkum vybrala celkem tři třídy – 6.A, 7.A a 9.A. Šetření se zúčastnilo celkem 70 žáků, z toho 35 dívek a 35 chlapců.

Na Základní škole Sídliště jsem oslovila také tři třídy – 7.B, 9.A a 9.B. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 50 žáků, z toho 24 dívek a 26 chlapců.

---

⁴¹ <https://www.zsbaara.cz/index.php/zakladni-informace/o-skole>

⁴² <https://www.zssidliste.cz/skola/>

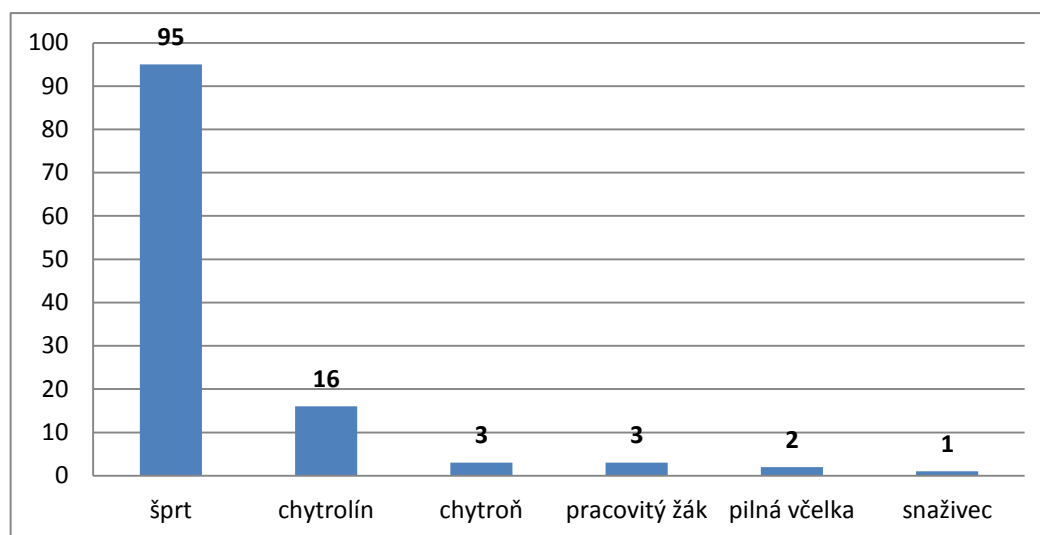
7.4 Vyhodnocení dotazníků

7.4.1 Názvy spolužáků

a) Pilný žák

Na otázku, jak žáci nazývají pilného žáka, jsem dostala nejvíce odpovědí s obecně rozšířeným výrazem „šprt“. Tuto odpověď uvedlo celkem 95 respondentů. Další získanou odpovědí byl opět obecně rozšířený výraz „chytrolín“. Tento výraz jsem získala celkem od 16 žáků. Ostatní výrazy se vyskytovaly po jedné, dvou, maximálně po třech odpovědích a jednalo se o výrazy a slovní spojení „chytroň“, „pilná včelka“, „snaživec“, či „pracovitý žák“.

Graf 1 – Pilný žák

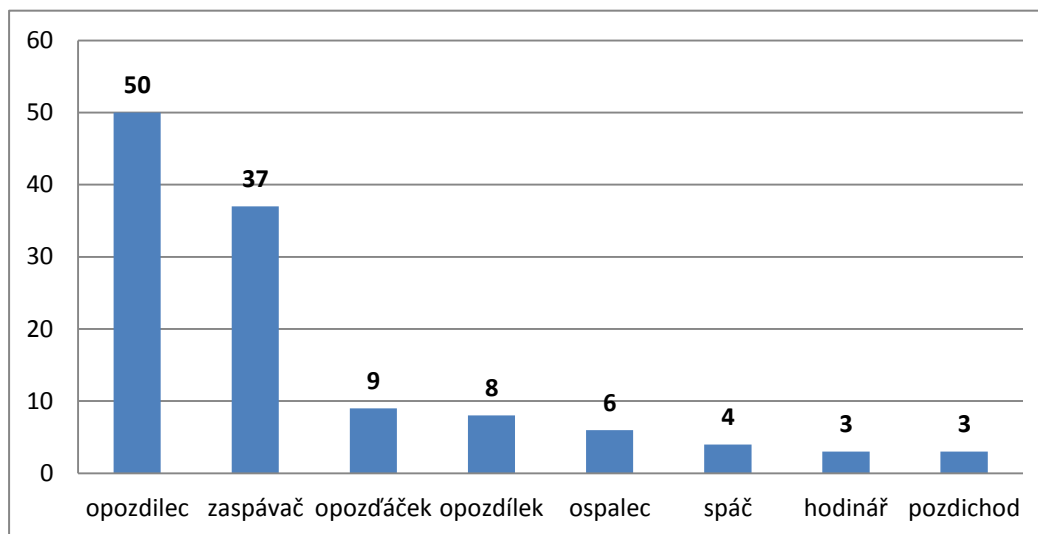

b) Žák, který chodí pozdě

Na tuto otázku jsem získala maximální počet odpovědí. Odpovědi jsou různorodé, projevuje se zde fantazie a jazyková hra žáků. Nejčastější odpovědí byl výraz odvozený pomocí prefixu „opozdilec“. Tento slangismus uvedlo celkem 50 respondentů. Další častý výraz byl také odvozen pomocí sufixu a jedná se o výraz „zaspávač“. Tuto odpověď zaznamenalo celkem 37 respondentů. Objevují se zde také výrazy zdvojnásobené, jako je výraz „opozďáček“ a „opozdílek“. Výraz „opozďáček“ zapsalo celkem 9 respondentů, výraz „opozdílek“ celkem 8 respondentů. Dále se objevovaly výrazy utvořené sufixem „ospalec“ a „spáč“. Výraz „ospalec“ zaneslo celkem 6 respondentů, výraz „spáč“ celkem 4 respondenti. Celkem 3krát se objevil složený výraz „pozdichod“ a výraz s přeneseným významem „hodinář“.

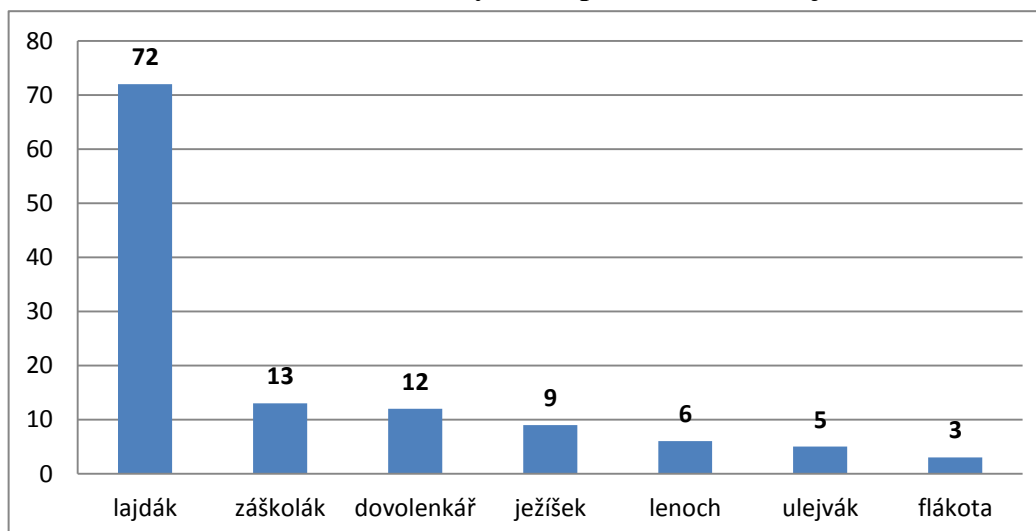
Graf 2 – Žák, který chodí pozdě

c) Žák, který školu příliš nenavštěvuje

Na tuto otázku dotazovaní nazírali tím způsobem, že žák do školy nechodí záměrně, nikoliv tak, že často chybí, protože je např. nemocný. Nejčastějším výrazem byl slangismus utvořený sufixem -ák „lajdák“. Tento výraz uvedlo celkem 72 respondentů. Stejným způsobem je utvořený další výraz „záškolák“. Tento výraz zaneslo celkem 13 respondentů. Zajímavou odpovědí byl výraz „ježíšek“, tedy výraz, který je rozšířen o další význam. Tuto odpověď zaznamenalo celkem 9 respondentů. Dále jsem získala výrazy jako je výraz „lenoch“, „ulejvák“ a „flákota“. Výraz „lenoch“ zapsalo 6 respondentů, výraz „ulejvák“ 5 respondentů a výraz „flákota“, který opět nabývá nového významu, uvedli 3 respondenti.

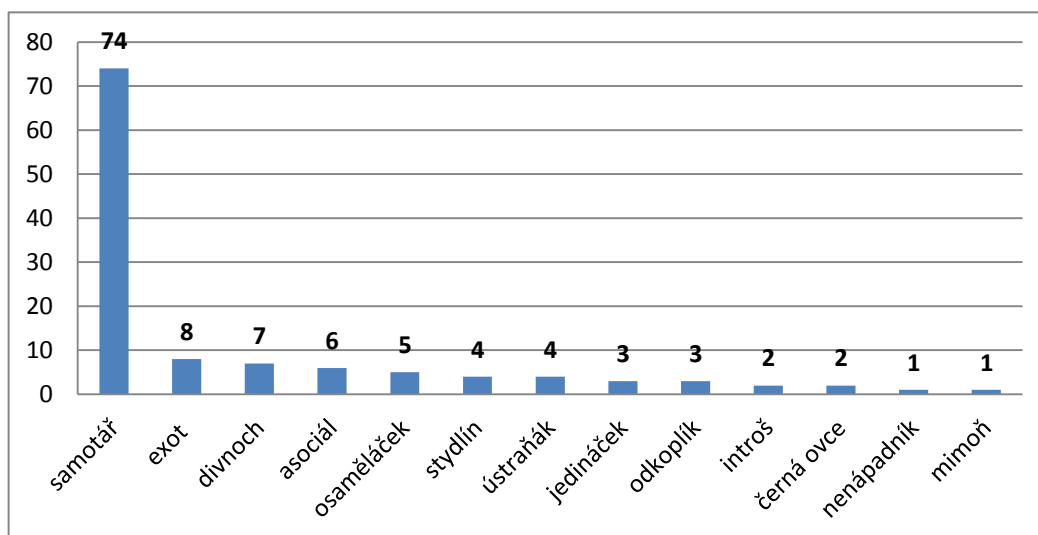
Graf 3 – Žák, který školu příliš nenavštěvuje

d) Žák, který je v ústraní

U této otázky jsem získala široké spektrum odpovědí. Nejvíce žáků uvedlo slangový výraz utvořený sufixem –ář „samotář“. Tento výraz zaznamenalo celkem 74 respondentů. Objevily se zde také sociální negativně hodnotící výrazy jako „asociál“, „divnoch“ a „exot“. Výraz „asociál“ poznamenalo celkem 8 respondentů, výraz „divnoch“ 7 respondentů a výraz „exot“ celkem 6 respondentů. Dále někteří respondenti zaznamenali kladně zabarvené zdvořilé výrazy, jako je „osaměláček“. Tento slangový výraz uvedlo celkem 5 respondentů. Celkem 4 respondenti vypsali výrazy „stydlin“ a „ústraňák“. Po třech odpovědích jsem dostala u výrazů „jedináček“, což je výraz s novým významem, a dále „odkoplík“. Celkem dva žáci ze všech respondentů uvedli výraz „introš“ a slovní spojení „černá ovce“. Po jedné odpovědi jsem získala u výrazů „nenápadník“ a „mimoň“.

Graf 4 – Žák, který je v ústraní

e) Nejhezčí chlapec, nejkrásnější dívka ze třídy

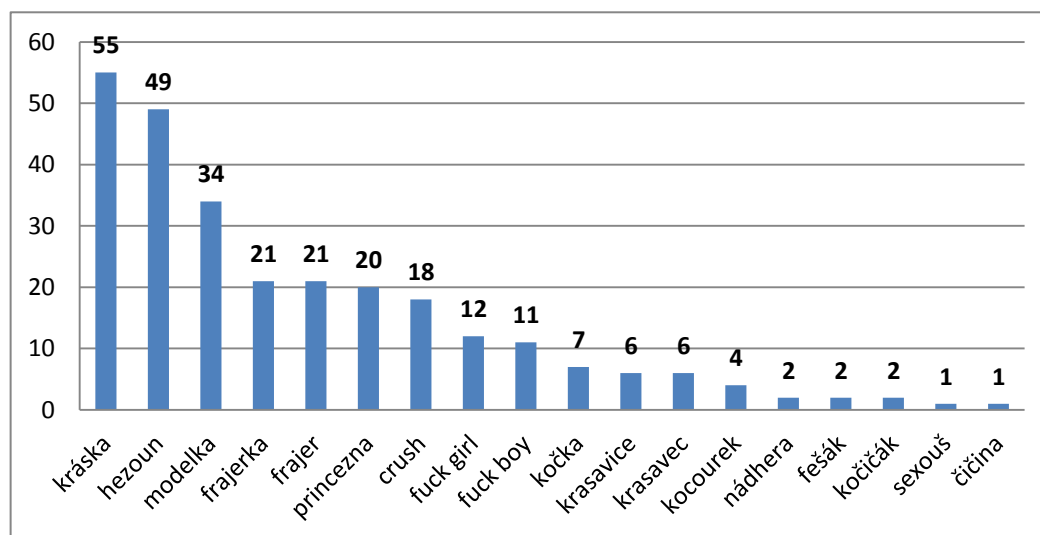
U této otázky se setkáváme s rozdílným počtem odpovědí. Více odpovědí se objevuje z toho důvodu, že někteří žáci odpověděli pouze název pro nejhezčího chlapce, někteří žáci název pro nejkrásnější dívku, někteří žáci názvy pro oba a někteří uvedli i více výrazů.

Dále se u této otázky setkáme s dvojitým hodnotícím pohledem. Převažují výrazy lichotivé, které vyjadřují nějaký kompliment jako „kráska“, „hezoun“, „modelka“, „fajerka“, „fajer“ nebo „princezna“. Tato slova jsou utvořena pomocí sufixů, nebo

přeneseným významem. Výraz „kráska“ uvedlo celkem 55 respondentů, výraz „hezoun“ celkem 49 respondentů, výraz „modelka“ 34 respondentů, výrazy „fajerka“ a „fajer“ 21 respondentů a výraz „princezna“ celkem 20 respondentů.

Na druhé straně se zde setkáme i s výrazy vulgárními. Jsou vyjádřeny pomocí anglicismů „crush“, „fuck girl“ a „fuck boy“. Výraz „crush“ uvedlo 18 respondentů, výraz „fuck girl“ 12 respondentů a výraz „fuck boy“ 11 respondentů. Menší počet odpovědí bylo zaznamenáno u výrazů „kočka“, „krasavice“, „nádhra“, „fešák“, „kocourek“, „kočičák“, „krasavec“ a „sexouš“. Tyto výrazy jsou opět odvozené sufixem, nebo se jedná o výrazy s přeneseným významem. Výraz „kočka“ zaneslo 7 respondentů, výrazy „krasavice“ a „krasavec“ 6 respondentů, výraz „kocourek“ uvedli 4 respondenti, výrazy „nádhra“, „fešák“ a „kočičák“ 2 respondenti a výrazy „sexouš“ a „čičina“ 1 respondent.

Graf 5 – Nejhezčí chlapec, nejkrásnější dívka

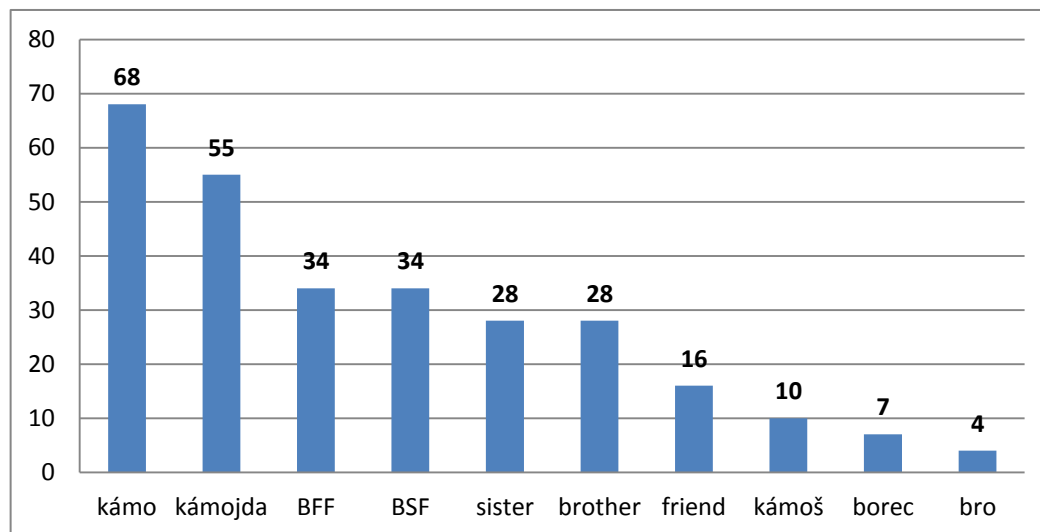

f) Nejlepší kamarád, nejlepší kamarádka

Také u této otázky se setkáváme s více odpověďmi. Setkáváme se zde nejen s českými výrazy, ale také s výrazy pocházejícími z anglického jazyka. Nejvíce respondentů uvedlo mechanicky zkrácené slovo „kámo“. Tento výraz zaneslo celkem 68 respondentů. Od tohoto výrazu se vyskytoval také sufixálně utvořený výraz „kámojda“. Tento výraz zaznamenalo celkem 55 respondentů. Hojně jsem se u této otázky setkala se zkratkami „BFF“ a „BSF“, které jsou utvořené z anglických víceslovných výrazů. Obě tyto zkratky uvedlo celkem 34 respondentů. Dále se setkáme s dalšími anglickými slovy jako „sister“, „brother“ a „friend“. Možnosti „sister“

a „brother“ poznamenalo celkem 28 respondentů, výraz „friend“ 16 respondentů. Dalšími možnostmi jsou slova odvozená sufixy „kámoš“ a „borec“, nebo zkratkové slovo „bro“. Výraz „kámoš“ uvedlo 10 respondentů, výraz „borec“ 7 respondentů a výraz „bro“ celkem 4 respondenti.

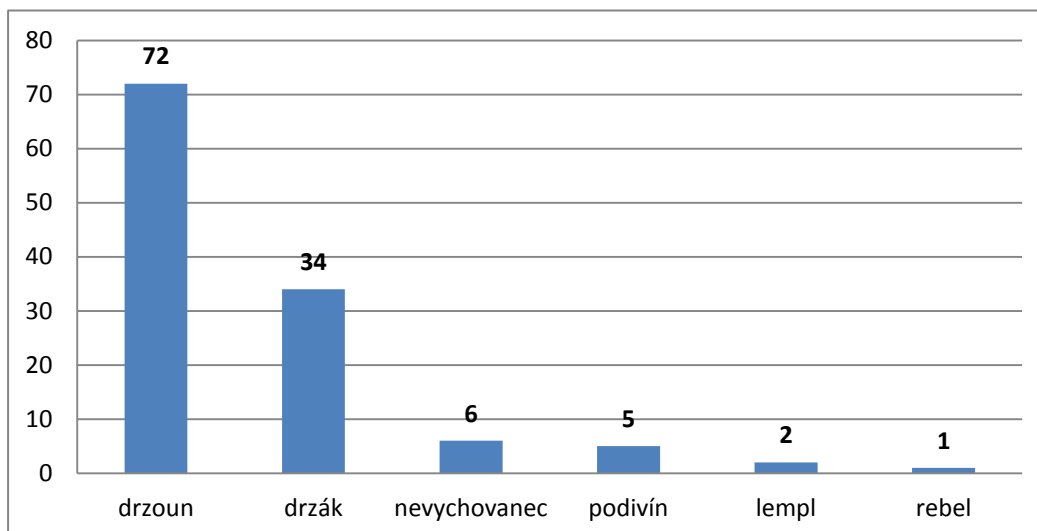
Graf 6 – Nejlepší kamarád, nejlepší kamarádka

g) Žák, který nespolupracuje s učitelem

U tohoto pojmenování je zřejmý negativní vztah ostatních žáků k danému jedinci. Slova jsou převážně negativně zabarvená a jsou utvořena pomocí sufixů. Nejvíce respondentů uvedlo výraz „drzoun“. Tento výraz poznamenalo celkem 72 respondentů. Dalším stejně utvořeným výrazem je výraz „drzák“. Tento výraz zapsalo celkem 34 respondentů. Další negativně zabarvené výrazy „nevychovanec“ a „podivín“ uvedlo 6 a 5 respondentů. Poslední výrazy „lempl“ a „rebel“ zaznamenali 2 a jeden respondent.

Graf 7 – Žák, který nespolupracuje s učitelem

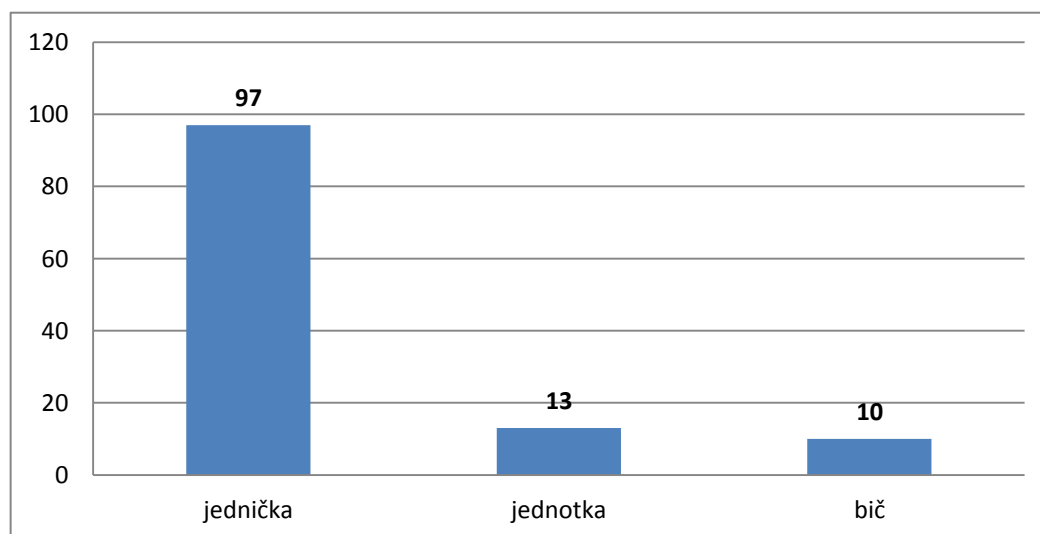
7.4.2 Názvy známek a výchovných opatření

U známkování se setkáváme s různým typem pojmenování. Některé známky a výchovná opatření zůstávají v klasické podobě, tedy tak, jak je známe, u některých známek a výchovných opatření se vyskytuje několik různých pojmenovávajících variant.

a) Zámka – 1

Pro tuto známku se vyskytuje velmi málo výrazů. Nejvíce žáků tuto známku označuje jako „jednička“. Odpověď s tímto výrazem jsem získala celkem od 97 respondentů. Další výrazy, které se mezi odpověďmi objevovaly, byly „jednotka“ a „bič“. Slangový výraz „jednotka“ je utvořen pomocí sufixu a uvedlo ho celkem 13 respondentů. Výraz „bič“ je utvořen přenesením významu a poznamenalo ho celkem 10 respondentů.

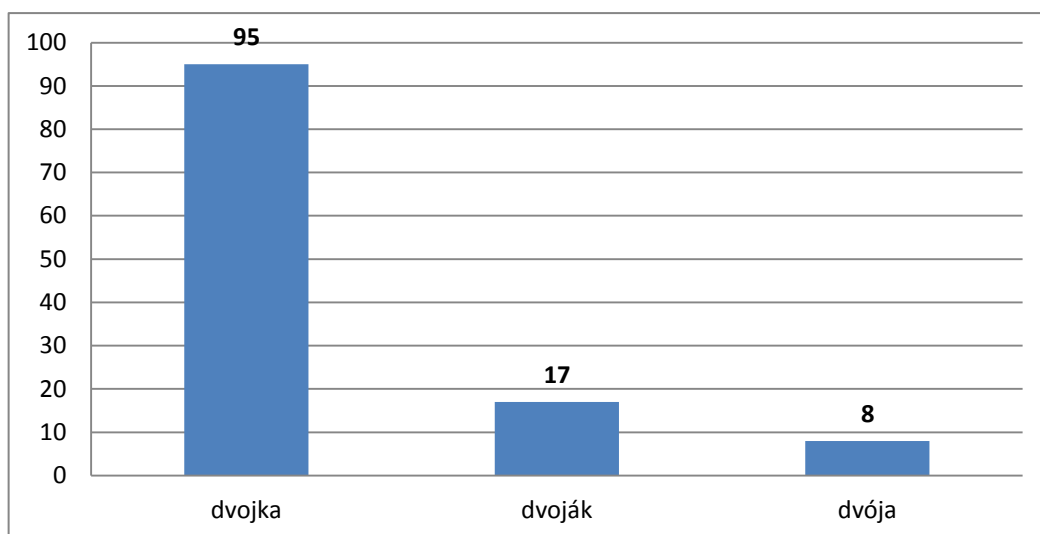
Graf 8 – Zámka - 1

b) Zámka – 2

U této otázky se objevily opět pouze tři různé odpovědi. Nejvíce respondentů uvedlo klasické označení pro tuto známku – „dvojka“. Zaznamenalo to celkem 95 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byl slangový výraz utvořený sufixem –ák „dvoják“. Poznamenalo ho celkem 17 respondentů. Poslední výraz, který někteří žáci uvedli, je výraz „dvója“. Tento výraz zapsalo celkem 8 respondentů.

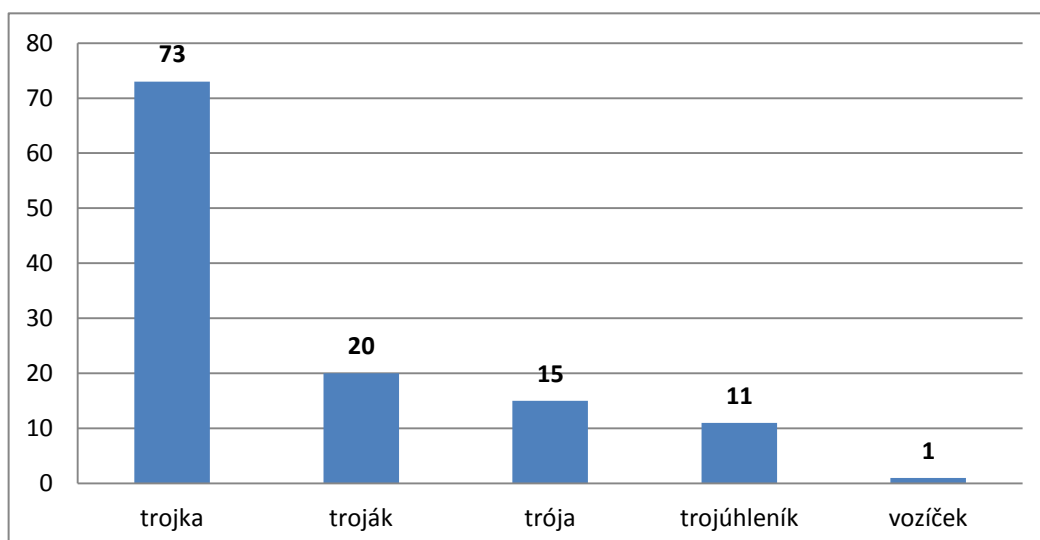
Graf 9 – Zámka - 2

c) Zámka – 3

U této dotazované známky jsem získala poměrně velké množství různých výrazů. Nejvíce respondentů samozřejmě uvedlo typický výraz pro tuto známku „trojka“. Tuto odpověď zaznamenalo 73 respondentů. Dalšími častými odpověďmi byly slangové výrazy utvořené pomocí sufixu „troják“ a „trója“. Výraz „troják“ uvedlo celkem 20 respondentů, výraz „trója“ celkem 15 respondentů. Dalším poměrně častým výrazem je výraz s přeneseným významem „trojúhelník“. Tento výraz poznamenalo celkem 11 respondentů. Poslední výraz, který se u této otázky objevil, je výraz „voziček“. Tuto odpověď zaznamenal pouze jeden respondent a tím pádem můžeme polemizovat nad tím, zda se nespletl a nezaměnil tuto známku s nadcházející známkou.

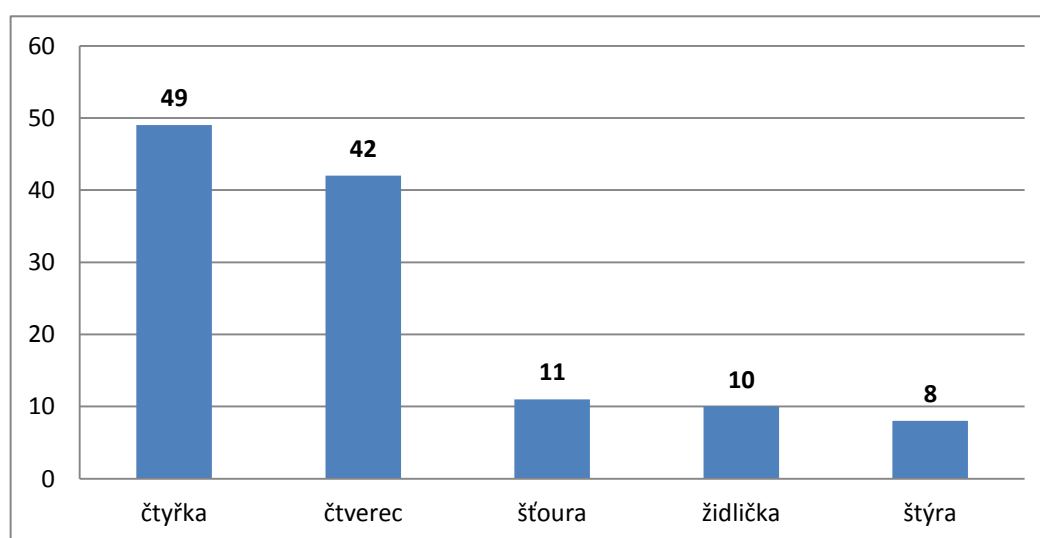
Graf 10 – Zámka - 3

d) Zámka – 4

U této otázky respondenti uvedli opět pouze 5 různých výrazů. Nejčastějším výrazem, který zaznamenali, byl spisovný výraz „čtyřka“. Tento výraz poznamenalo celkem 49 žáků. Dalším poměrně častým výrazem byl výraz s metaforickým charakterem „čtverec“. Tento výraz zapsalo celkem 42 respondentů. Méně časté výrazy, které žáci uvedli, jsou slangové výrazy „šťoura“, „židlička“ a „štýra“. Výraz „šťoura“ poznamenalo celkem 11 respondentů, výraz „židlička“ celkem 10 respondentů a výraz „štýra“ celkem 8 respondentů.

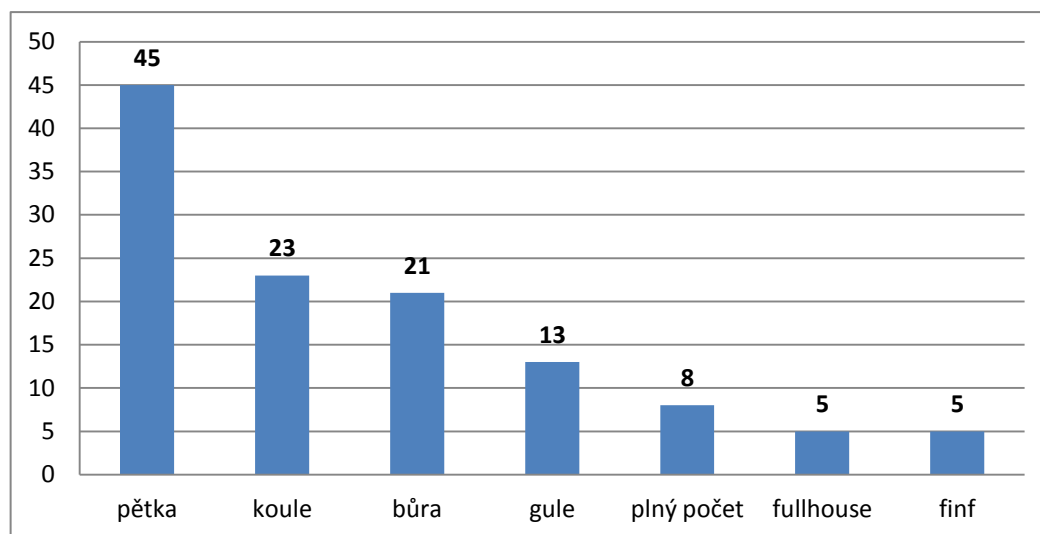
Graf 11 – Zámka - 4

e) Zámka – 5

Zde se setkáváme s největší fantazií respondentů, jelikož na tuto otázku dotazovaní vymysleli a uvedli největší škálu různých výrazů. Nejvíce respondentů zaznamenalo obecně český výraz „pětka“. Tento výraz poznamenalo celkem 45 respondentů. Dalším velmi oblíbeným výrazem byl výraz „koule“. Jedná se o výraz s metaforickým charakterem a uvedlo ho celkem 23 respondentů. Tímto způsobem byly vytvořeny i další poměrně časté výrazy „bůra“, „gule“, nebo slovní spojení „plný počet“. Výraz „bůra“ zapsalo celkem 21 respondentů, výraz „gule“ celkem 13 respondentů a slovní spojení „plný počet“ celkem 8 respondentů. Po pěti odpovědích jsem od respondentů získala přejaté výrazy z německého jazyka „finf“ a z anglického jazyka „fullhouse“.

Graf 12 – Známká - 5

f) Pochvala

Zde žáci neuvedli jiný výraz, než výraz „pochvala“, kterým by nazývali toto výchovné opatření. Jelikož se jedná pouze o jeden výraz, grafické znázornění pro nás není zajímavé, a tudíž ho nepřikládám.

g) Poznámka

U této otázky uvedli respondenti pouze jeden synonymní výraz pro poznámku „póza“.

h) Napomenutí třídního učitele

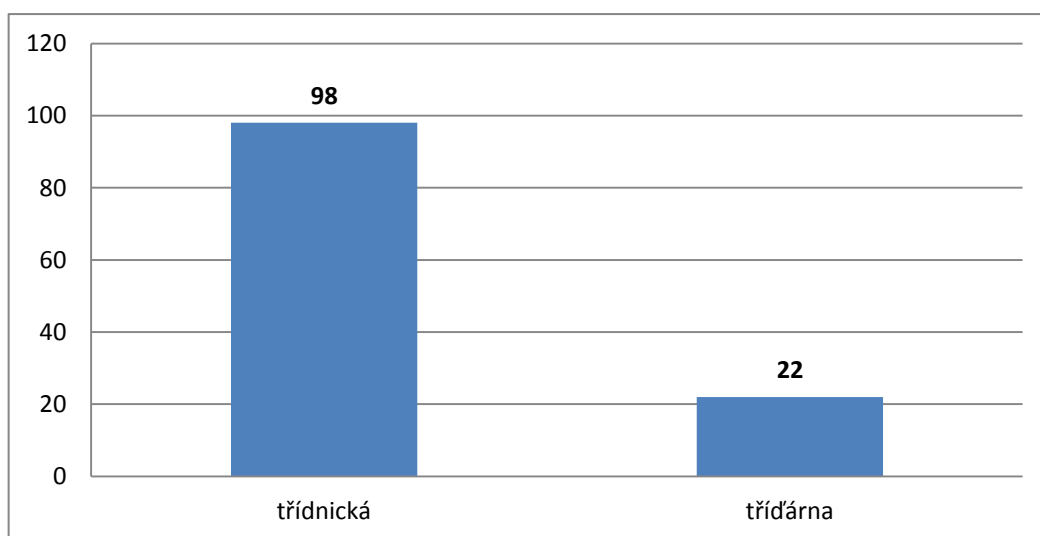
Zde žáci neuvedli jiné slovní spojení, než „napomenutí třídního učitele“, kterým by nazývali toto výchovné opatření.

i) Třídní důtka

U této otázky se objevily dva výrazy, které respondenti pro toto slovní spojení uvedli. Nejvíce žáků, celkem 98, zaznamenalo výraz vyjádřený přídavným jménem „třídnická“. Druhý výraz, který je utvořen pomocí sufixu a který zapsalo celkem 22 respondentů, je „tříd'árna“.

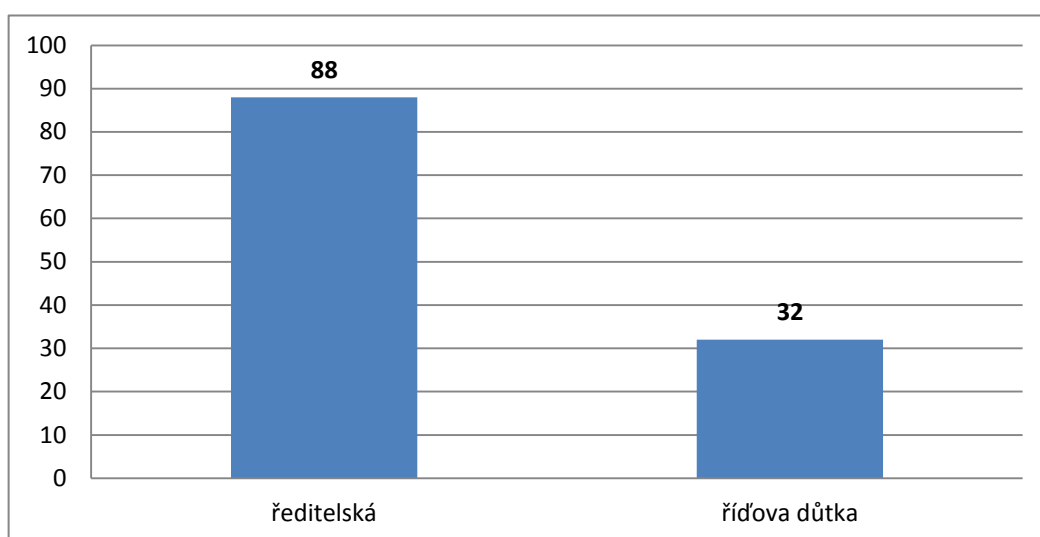
Graf 13 – Třídní důtka

j) Ředitelská důtka

Poslední dotazované výchovné opatření je ředitelská důtka. Na tuto otázku jsem opět dostala pouze dvě možné odpovědi. Jedním výrazem, který je utvořen přídavným jménem, je „ředitelská“. Tento výraz uvedlo celkem 88 respondentů. Druhý výraz, který se u této otázky vyskytoval, je slovní spojení „říd'ova důtka“. Toto slovní spojení bylo utvořeno mechanickým krácením a deformací základu a poznamenalo ho celkem 32 respondentů.

Graf 14 – Ředitelská důtka

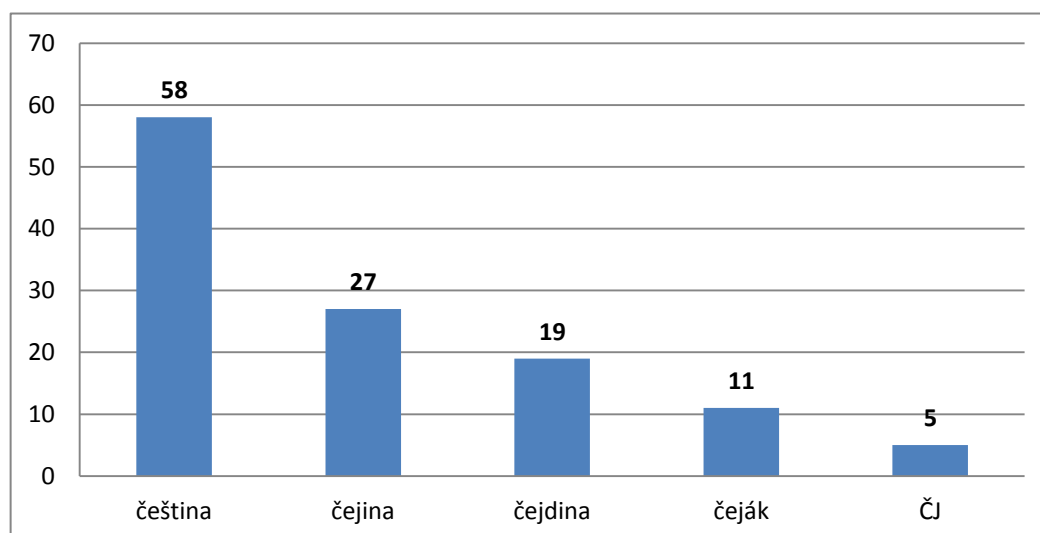
7.4.3 Názvy vyučovacích předmětů

V této části dotazníku mě zajímalo, jak žáci nazývají jednotlivé předměty, jestli je velké množství jiných pojmenování, či nikoliv. U předmětu s více výrazy uvádím grafické zpracování, u předmětu, kde se žáci shodovali na jednom výrazu, grafické zpracování neuvádím.

a) Český jazyk

Zde se setkáváme celkem se třemi různými výrazy. Nejčastější odpověď je výsledkem univerbizace. Jedná se o slangismus „čeština“. Tento výraz uvedlo nejvíce respondentů, celkem 58 žáků. Druhým častým slovem je opět výraz utvořený pomocí univerbizace a deformací základu, jde o slangismus „čejina“. Tento výraz zaznamenalo celkem 27 respondentů. Tato slova jsou utvořena důsledkem jazykové ekonomie a částečně také expresivizace lexému. Dále se zde vyskytuje zdrobnělejší výraz „čejdina“ a výraz utvořený sufixem –ák „čeják“. Výraz „čejdina“ zapsalo celkem 19 respondentů a výraz „čeják“ poznamenalo celkem 11 respondentů. Poslední výraz, který se u této otázky vyskytl, je výraz vyjádřený zkratkou „ČJ“. Tyto zkratky jsou typické spíše pro písemný projev žáků a jsou nejčastěji utvořeny počátečními písmeny z názvu předmětu. Tuto odpověď uvedlo celkem 5 respondentů.

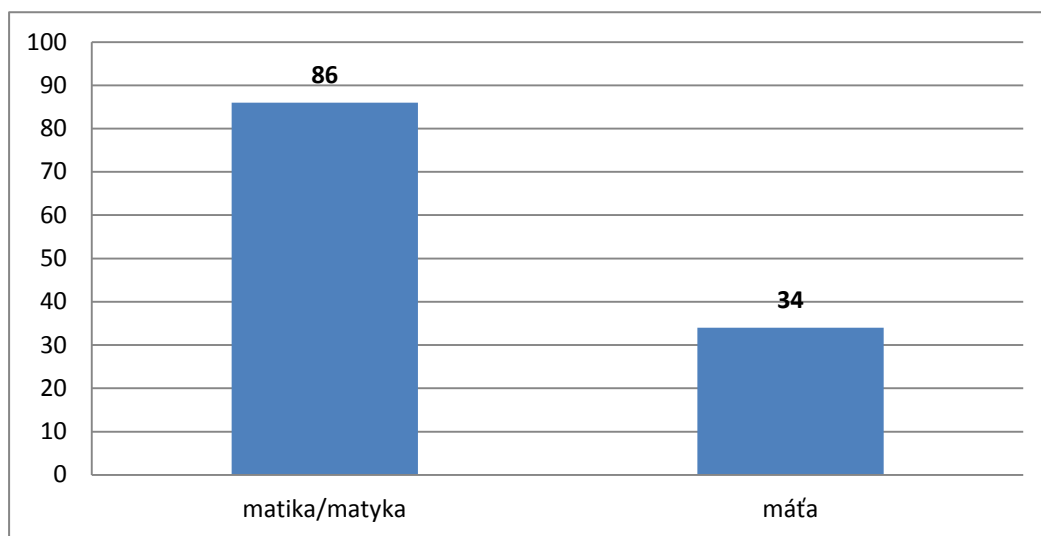
Graf 15 – Český jazyk

b) Matematika

U této otázky se vyskytují pouze dva možné výrazy. Častějším výrazem byl obecně český výraz „matika“, nebo také druhá grafická podoba tohoto slova „matyka“. Tyto výrazy uvedlo celkem 86 respondentů. Druhý výraz, který se u této otázky vyskytoval, je výraz vyjadřující lexikální expresivitu „máťa“. Tento výraz zaznamenalo celkem 34 respondentů.

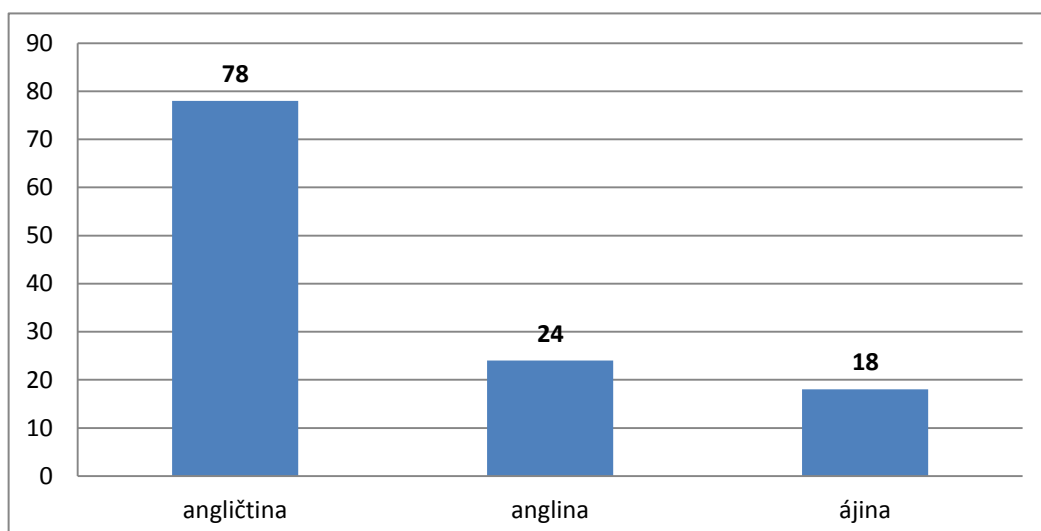
Graf 16 – Matematika

c) Anglický jazyk

U tohoto dotazovaného výrazu se nesetkáváme s bohatou škálou pojmenování. Nejvíce respondentů uvedlo výraz utvořený univerbizací „angličtina“. Zapsalo ho celkem 78 respondentů. Tímto způsobem byly utvořené i další výrazy, které dotazovaní uvedli. Druhým nejčastějším výrazem byl výraz „anglina“, který poznamenalo celkem 24 respondentů. Poslední výraz byl „ájina“, vypsalo ho celkem 18 respondentů.

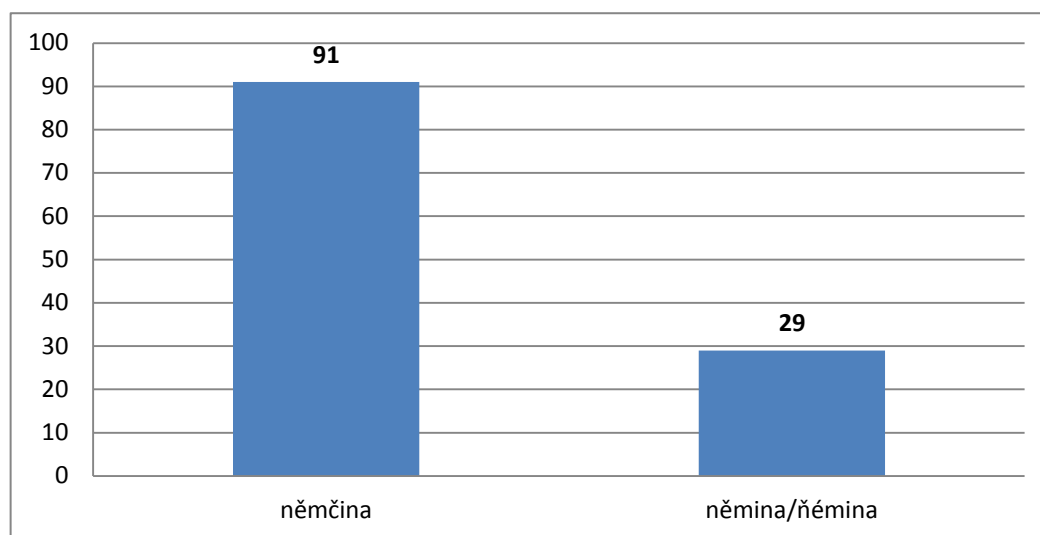
Graf 17 – Anglický jazyk

d) Německý jazyk

U této otázky jsem se setkala pouze se dvěma výrazy, které respondenti zapsali. Nejčastěji uvedli univerbizovaný výraz „němčina“. Tento výraz poznamenalo celkem 91 respondentů. Druhým výrazem byl výraz „němina“, nebo druhá varianta tohoto výrazu „ňemina“. Tyto výrazy vypsalo celkem 29 respondentů.

Graf 18 – Německý jazyk

e) Přírodopis

U tohoto předmětu se setkáváme pouze s jediným synonymním výrazem pro tento předmět. Slangový výraz „přírodák“ má expresivní zabarvení a je utvořen pomocí sufixu –ák. Protože se zde setkáváme pouze s jedním výrazem, grafické zpracování k tomuto předmětu nepřikládám.

f) Zeměpis

Jelikož se i u tohoto dotazovaného předmětu setkáváme pouze s jediným výrazem, grafické zpracování tohoto předmětu také nepřikládám. Jediný výraz, který žáci zaznamenali a který je utvořen pomocí sufixu –ák, je výraz „zemák“.

g) Dějepis

U tohoto předmětu jsem se setkala také pouze s jediným výrazem, který žáci zapsali. Jedná se o výraz utvořený sufixem –ák „děják“.

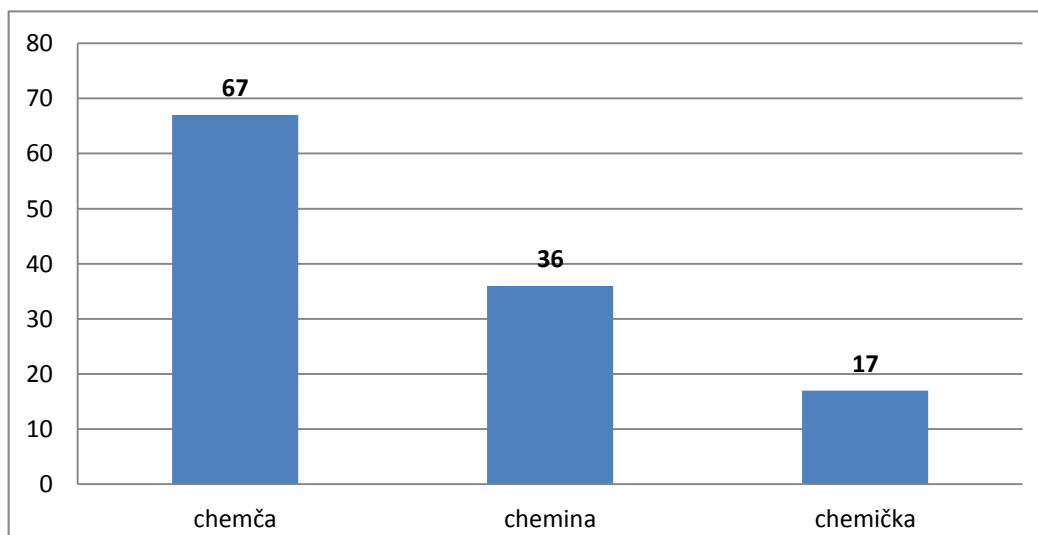
h) Fyzika

Zde se také setkáváme pouze s jediným výrazem „fýza“. Tento výraz je projevem expresivizace lexému.

i) Chemie

U této otázky se setkáváme se třemi sufixálně utvořenými výrazy. Nejčastějším výrazem byl výraz „chemča“. Tento výraz uvedlo celkem 67 respondentů. Druhým nejčastějším výrazem byl výraz „chemina“. Tento výraz vypsalo celkem 36 respondentů. Poslední výraz, který respondenti zaznamenali, byl výraz „chemička“, uvedlo ho celkem 17 respondentů.

Graf 19 - Chemie

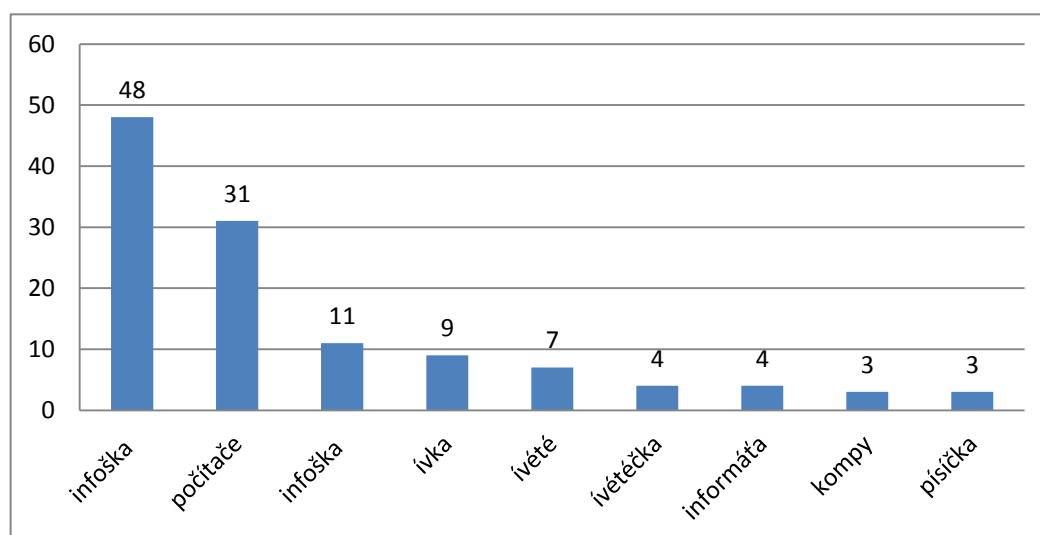
j) Tělesná výchova

U této otázky jsme se setkali pouze s jedním výrazem, který žáci uvedli. Daný výraz, který žáci používají jako jediný, je utvořen pomocí univerbizace a zároveň byl utvořen s cílem jazykové ekonomie. Jedná se o výraz se sufixem –ák „tělák“.

k) Informatika

U tohoto předmětu se setkáváme s bohatým slovníkem. Nejvíce se respondenti shodovali u expresivního výrazu „infoška“. Tento výraz uvedlo celkem 48 respondentů. Dalším častým výrazem byl obecný výraz „počítače“. Tento výraz zaznamenalo celkem 31 respondentů. Dále se objevovala zkrácená slova „info“, „ívka“ a od tohoto výrazu další odvozené slangismy „ívěté“ a „ívětěčka“. Výraz „info“ vyspalo 11 respondentů, výraz „ívka“ 9 respondentů, výraz „ívěté“ 7 respondentů a „ívětěčka“ 4 respondenti. Dalším expresivním výrazem byl výraz „informáťa“. Tento výraz poznamenali 4 respondenti. Celkem 3 respondenti uvedli výrazy „kompy“ a „písíčka“, což jsou výrazy, které jsou odvozené z anglických slov.

Graf 20 – Informatika

l) Další předměty

V této části bych ráda zpracovala všechny výrazy, které žáci uvedli a na které jsem se přímo nedotazovala. U této otázky se objevilo celkem 19 výrazů pro 13 různých předmětů. I tyto výrazy byly utvořené podobně, jako předměty, které zpracovávám výše. Nejvíce slangových názvů bylo utvořeno univerbizací, tzn., že z dvouslovného pojmenování vzniklo pojmenování jednoslovné. Jedná se o výrazy „fránina“, „hudebka“, „občanka“, „pracák“, „pracovky“, „rodinka“, „sportovky“, „špáňa“, „špánina“, „volitelky“ a „výtvarka“. Další výrazy jsou utvořené záměrnou expresivizací, pomocí sufixů, např. „bioška“ a „bižule“. Mnoho nových výrazů je utvořeno přenesením významů, kde je opět značná expresivita. Jedná se o slangismy „dílny“, „kuchtění“, „pěstitelky“ a „vaření“. Mezi odpověďmi se objevil také jeden

výraz „vékazetko“, který je utvořený pomocí zkratky z názvu předmětu. Zkratka je dále pozměněna do hovorové podoby. Poslední výraz, který se zde vyskytoval, je hovorová podoba již uvedeného výrazu „vobčanka“.

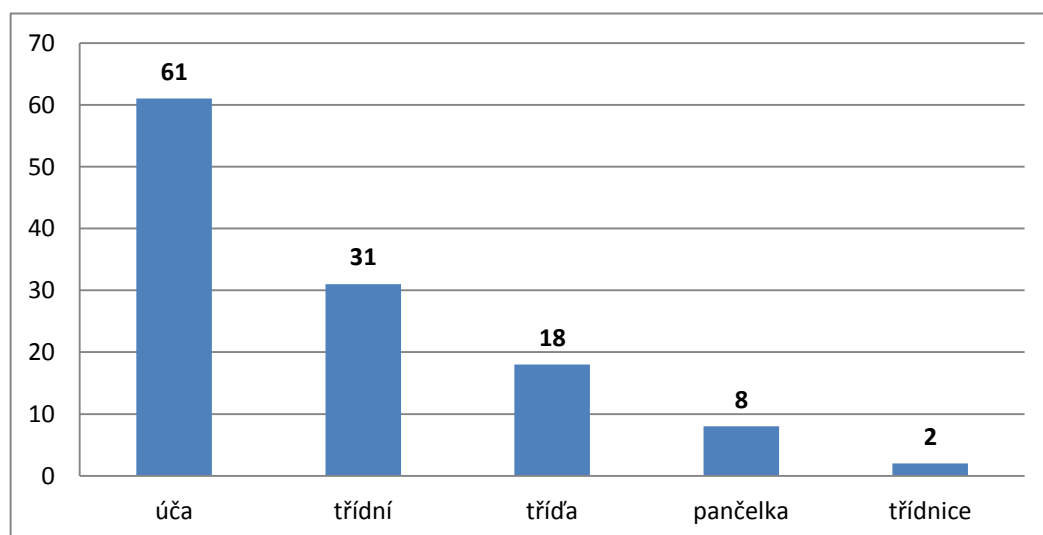
7.4.4 Názvy učitelů a dalšího personálu

V této části dotazníku mě zajímalo, jak žáci oslovují učitele, ředitele, nebo další personál školy. U osob, pro něž existuje více výrazů, uvádím grafické zpracování. Tam, kde se vyskytoval pouze jeden výraz, grafické zpracování nepřikládám.

a) Třídní učitelka, učitelka

U tohoto dotazovaného slova a slovního spojení jsem získala celkem 5 různých výrazů. Nejvíce respondentů uvádí výraz „úča“, který je utvořený mechanickým krácením a zároveň je jeho základ deformován. Tento výraz vypsalo celkem 61 respondentů. Dalšími častými výrazy byly taktéž utvořené výrazy „třídní“ a „třída“. Výraz „třídní“ zaznamenalo 31 respondentů a výraz „třída“ celkem 18 respondentů. Na základě univerbizace byl utvořený výraz „pančelka“. Tento výraz uvedlo celkem 8 respondentů. Poslední výraz, který se zde vyskytoval, byl výraz s přeneseným významem „třídnice“.

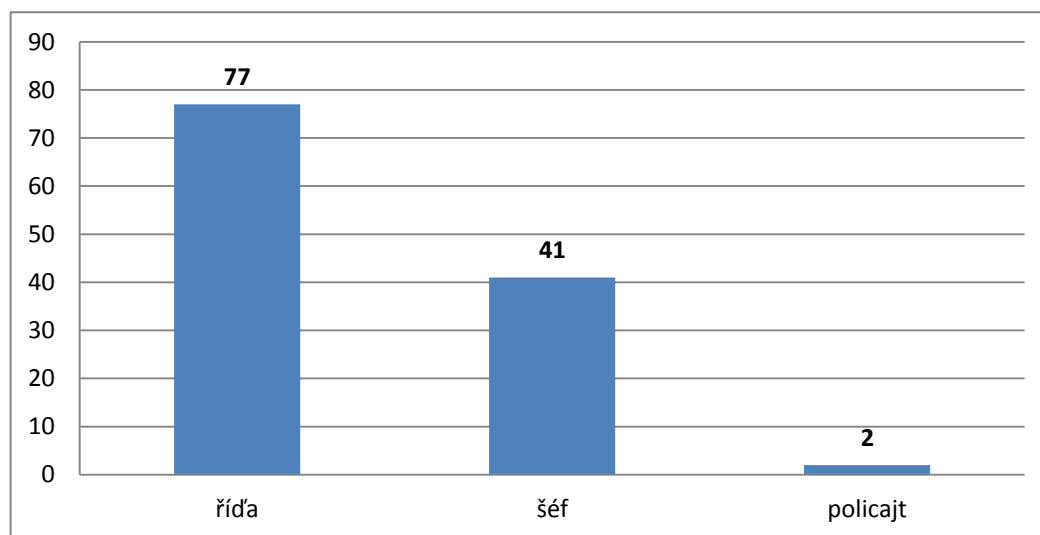
Graf 21 – Třídní učitelka, učitelka

b) Ředitel/ ředitelka

U této otázky se objevily velmi odlišné výrazy. Nejčastějším výrazem byl výraz „řídá“. Tento výraz byl utvořen deformací základu a zároveň mechanickým krácením. Tuto odpověď zaznamenalo celkem 77 respondentů. Druhým častým výrazem byl výraz „šerif“. U tohoto výrazu můžeme předpokládat, že ho žáci uvádějí z důvodu jazykových i mimojazykových skutečností a že ředitele hierarchicky řadí mezi někoho, kdo je nejvyšší. Tuto odpověď vypsalo celkem 41 respondentů. Poslední uvedený výraz byl výraz „policajt“. U této odpovědi je značná motivace, tedy fakt, že žáci chápou ředitele jako někoho, kdo všechno a všechny hlídá a kdo má všechno pod kontrolou.

Graf 22 - Ředitel

c) Školník

U této otázky jsem získala pouze jednu odpověď. Jediný jiný výraz, kterým pana školníka žáci nazývají, je anglický výraz „play boy“. Tento výraz patrně souvisí s tím, jak pan školník vypadá. Pan školník je patrně hezký a udržovaný muž, proto získal takovou přezdívku.

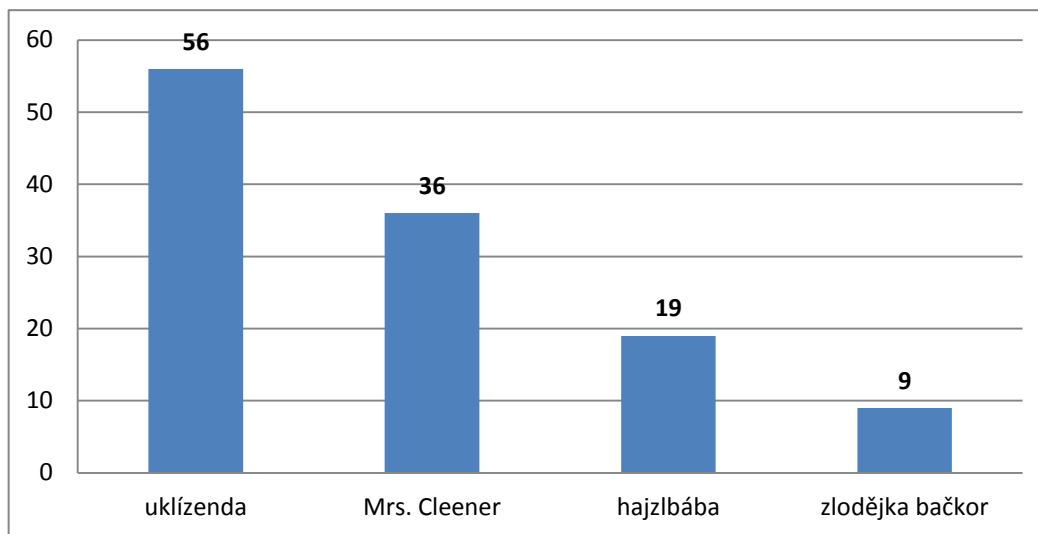
d) Uklízečka

Paní uklízečka je nazývána celkem čtyřmi různými výrazy. Nejčastější výraz, který se u této otázky vyskytoval, je univerbizovaný výraz „uklízenda“. Tento výraz uvedlo celkem 56 respondentů. Druhým výrazem bylo anglické spojení „Mrs. Cleener“, které zaznamenalo celkem 36 respondentů. Motivací pro tento výraz může být jednak význam tohoto slova v anglickém jazyce, ale také název čistícího prostředku. Další

výraz, který se zde objevoval, byl hanlivý výraz „hajzlbába“. Žáci paní uklízečku označují takto asi proto, že nevykonává „čistou“ práci. Výraz vypsalo celkem 19 respondentů. Poslední výraz, který se zde objevil, je výraz se značnou expresivitou „zlodějka bačkor“. Žáci si patrně myslí, že jim paní uklízečka krade bačkory, proto ji tak nazývají. Neberou v potaz fakt, že si bačkory mají uklízet sami, a pak by se jim neztrácely. Toto slovní spojení uvedlo celkem 9 respondentů.

Graf 23 - Uklízečka

e) Učitelé jednotlivých předmětů

Zde mě zajímalo, jak žáci nazývají jednotlivé učitele. Zjistila jsem, že názvy pro učitele žáci utvářejí pomocí univerbizace, dochází u nich k jazykové ekonomii, zároveň je u některých slov značná deformace základu a můžeme určit sufix, kterým je výraz zakončen. Objevovaly se zde výrazy, jako „anglinářka“, „matikářka“, nebo „dějinářka“.

f) Další personál

Zde můžeme pozorovat názvy dalšího personálu, který se ve škole objevuje. Opět jsou tyto výrazy utvořeny procesem univerbizace – „kiosačkou“ žáci nazývají prodavačku v bufetu. Dále dochází k deformaci základu – paní kuchařka ve školní jídelně je „kuchajda“. Objevuje se zde také zkratkové slovo – školní psycholožku žáci nazývají jako „školní psycho“.

g) Přezdívky

Do této kapitoly jsem se rozhodla zařadit také přezdívky jednotlivých učitelů a jiného personálu. Většina žáků totiž učitele nazývají jejich přezdívkou. Nejčastějšími přezdívkami jsou přezdívky utvořené příjmením. Přezdívky se tvoří pomocí různých sufixů. Objevovaly se zde přezdívky „Beneška“, „Drbohlavka“, „Dvořka“, „Kadoch“, „Kamiška“, „Kamzička“, „Mikovic“, „Mikyč“, „Mory“ a „Veška“. Pouze v jednom případě se vyskytla přezdívka na základě vlastního jména „Zdenda“ a jedna přezdívka utvořená antonymem k příjmení „paní Smutná“. Žáci také tvoří přezdívky podle vzhledu dané osoby, jejich vlastností, nebo podle jejich chování. Zde se objevovaly přezdívky „bubák“ – podle stálého mračení, „karbanátek“ – podle silnější postavy a „žirafa“ – podle vysokého vzrůstu.

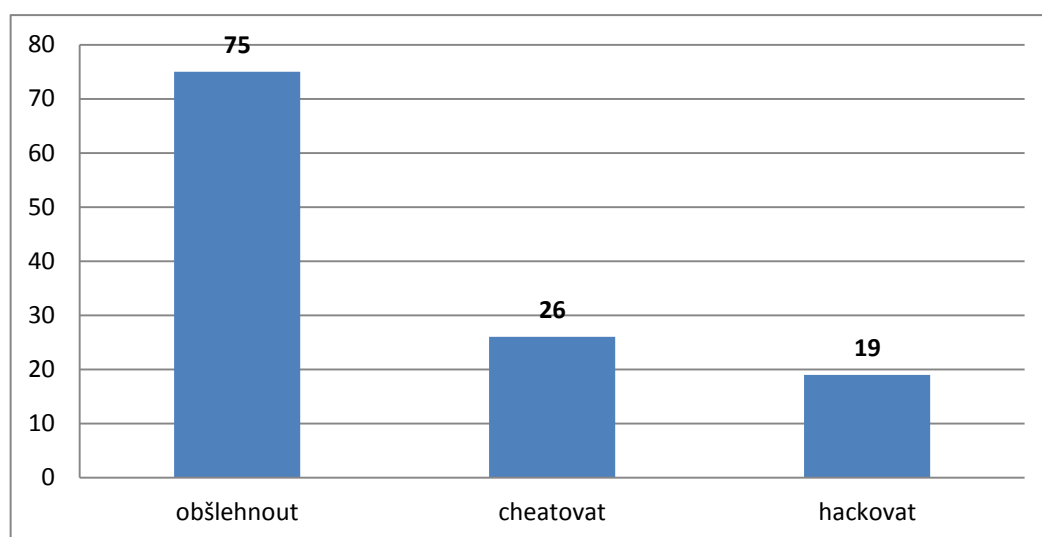
7.4.5 Názvy slov a slovních spojení souvisejících se školou

V této části dotazníkového šetření mě zajímalo, jakým jiným způsobem žáci nazývají různá slova a slovní spojení, která jsou nějakým způsobem spjata se školou. U některých výrazů uvádím grafické zpracování, u některých výrazů grafické zpracování nepřikládám.

a) Opisovat

U tohoto dotazovaného výrazu mě nejvíce zajímalo, jakým způsobem budou žáci tento výraz chápat, zda jako činnost, při které si pomáhají, nebo jako činnost v pravém slova smyslu. Potvrdilo se mi, že tento výraz všichni žáci chápou jako opisování, tedy činnost nesprávnou, při které opisují od svých spolužáků. Objevily se zde tři různé výrazy. Nejčastějším výrazem, který respondenti uvedli, byl český výraz „obšlehnout“. Tento výraz zaznamenalo celkem 75 respondentů. Neobjevily se zde pouze české výrazy, ale setkávala jsem se zde také s anglicismy. Druhým nejčastějším výrazem byl anglicismus „cheatovat“. Tento výraz vypsalo celkem 26 respondentů. Poslední anglicismus, který se zde vyskytoval, byl výraz „hackovat“. Tento výraz uvedlo celkem 19 respondentů.

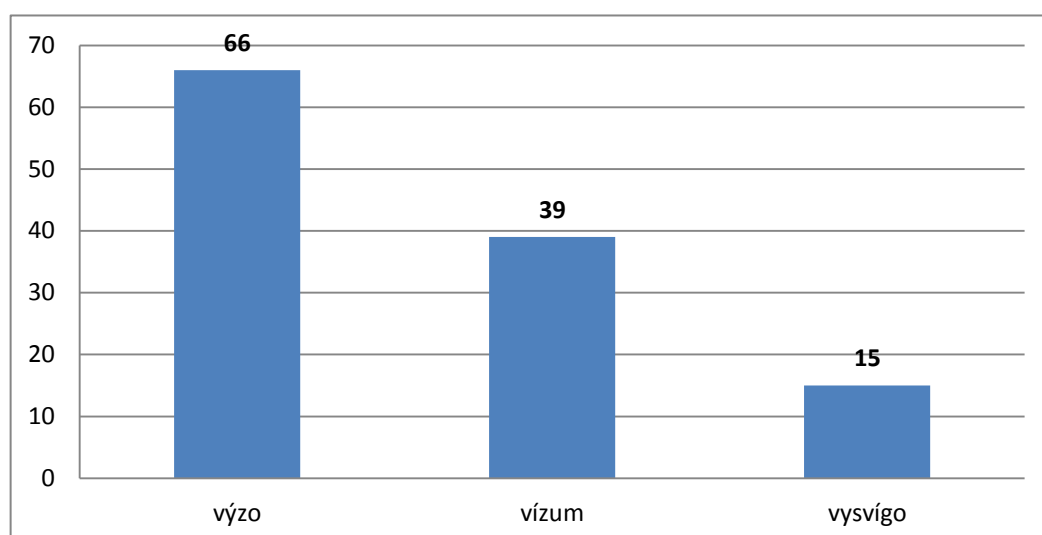
Graf 24 - Opisovat

b) Vysvědčení

U této otázky nejvíce respondentů uvedlo zkratkové slovo „výzo“. Tento jev zaznamenalo celkem 66 respondentů. Další výraz, který žáci používají, je výraz s přeneseným významem „vízum“. Tento výraz uvedlo celkem 39 respondentů. Jako nový slangový výraz se objevilo slovo „vysvígo“. Tento slangismus vypsalo celkem 15 respondentů.

Graf 25 - Vysvědčení

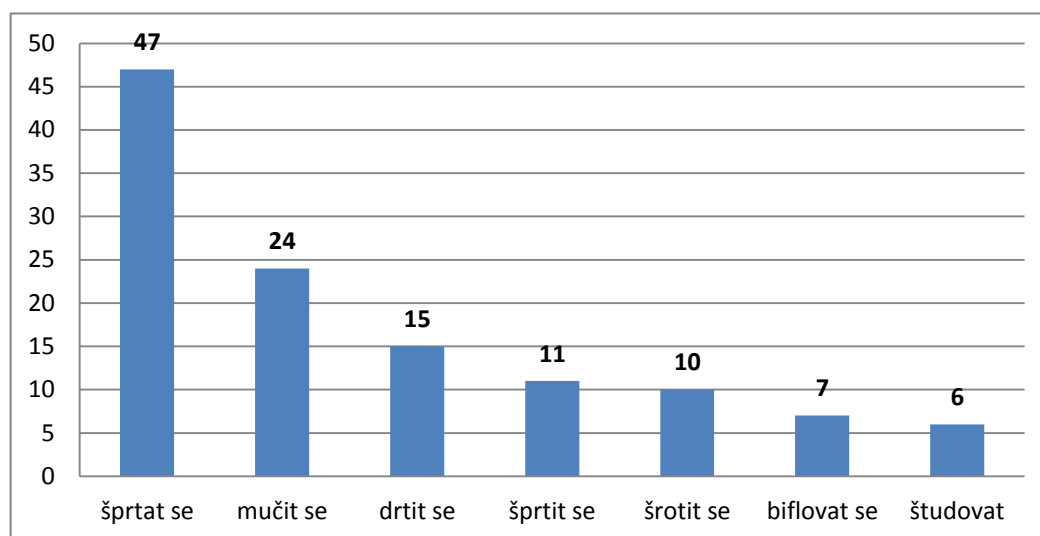
c) Slohová práce

U této otázky jsem zjistila pouze jediný výraz, který žáci uvedli, „slohovka“. Tento výraz je utvořen pomocí univerbizace, tedy ze slovního spojení je utvořen jednoslovný výraz. „Slohovku“ zaznamenalo všech 120 respondentů, a tudíž můžeme předpokládat, že jiným výrazem žáci slohovou práci nenazývají.

d) Učit se

Tady se setkáváme s mnoha výrazy ovlivněnými emocemi, např. „mučit se“, „šrotit se“, „drtit se“, či „biflovat se“, která jsou převážně negativně zbarvená. Nejběžnějším výrazem je však výraz „šprtat se“, který uvedlo nejvíce žáků – celkem 47 žáků. Druhým nejčastějším výrazem byl negativně zbarvený výraz „mučit se“. Tento výraz vypsalo celkem 24 respondentů. Dalšími výrazy byly „drtit se“, „šprtit se“ a „šrotit se“. Výraz „drtit se“ poznamenalo celkem 15 respondentů, výraz „šprtit se“ 11 respondentů a výraz „šrotit se“ 10 respondentů. Posledním negativně zbarveným výrazem byl výraz „biflovat se“. Tento výraz zaznamenalo 7 respondentů. Poslední výraz, který se zde vyskytoval, byl výraz „študovat“. Tento výraz vznikl patrně německou výslovností českého výrazu a uvedlo ho 6 respondentů.

Graf 26 – Učit se

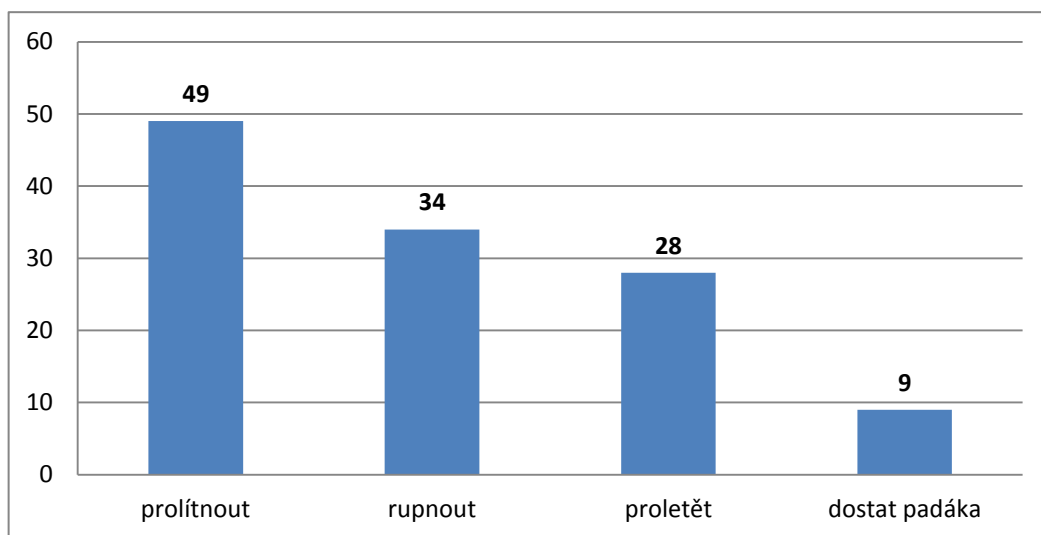

e) Propadnout

V tomto případě se opět setkáváme s výrazy ovlivněnými emocemi – např. „prolítnout“, „rupnout“, „proletět“. Nejčastější výraz, který žáci uvedli celkem 49krát,

je výraz „prolítnout“. Druhým častým výrazem, který žáci zaznamenali 34krát, byl výraz „rupnout“. Výraz „proletět“ vypsalo celkem 28 respondentů. Kromě těchto výrazů se u této otázky vyskytnul také jeden frazém „dostat padáka“. Tento frazém uvedlo celkem 9 respondentů.

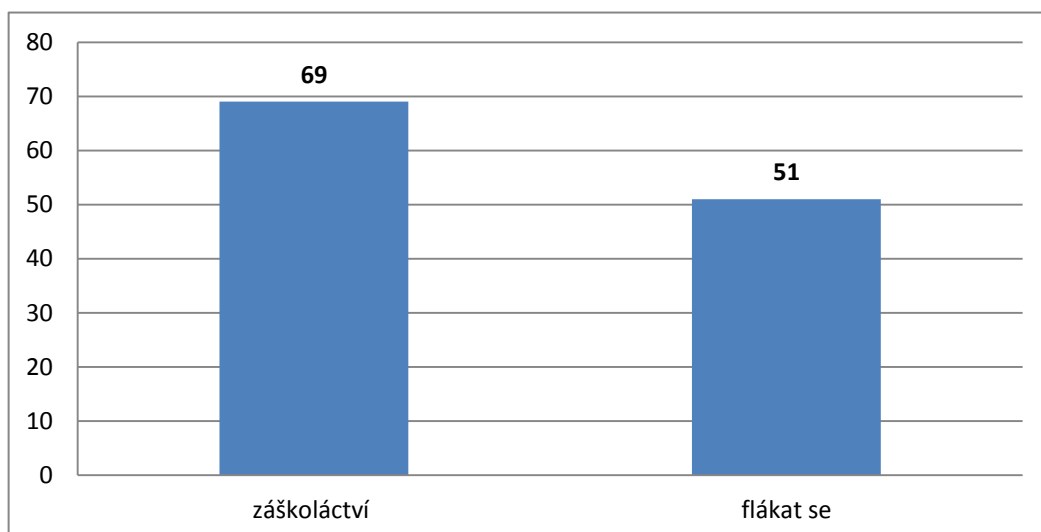
Graf 27 - Propadnout

f) Chodit za školu

Nejčastějším výrazem, který žáci uvedli, je obecně známé substantivum „záškoláctví“. Tento výraz je utvořený pomocí odvozování a je patrně odvozen ze spojení „za školu“. Toto substantivní pojmenování poznamenalo 69 respondentů. Dále žáci odpověděli výraz „flákat se“. Tento výraz je negativně zabarvený a zapsalo ho celkem 51 respondentů.

Graf 28 – Chodit za školu

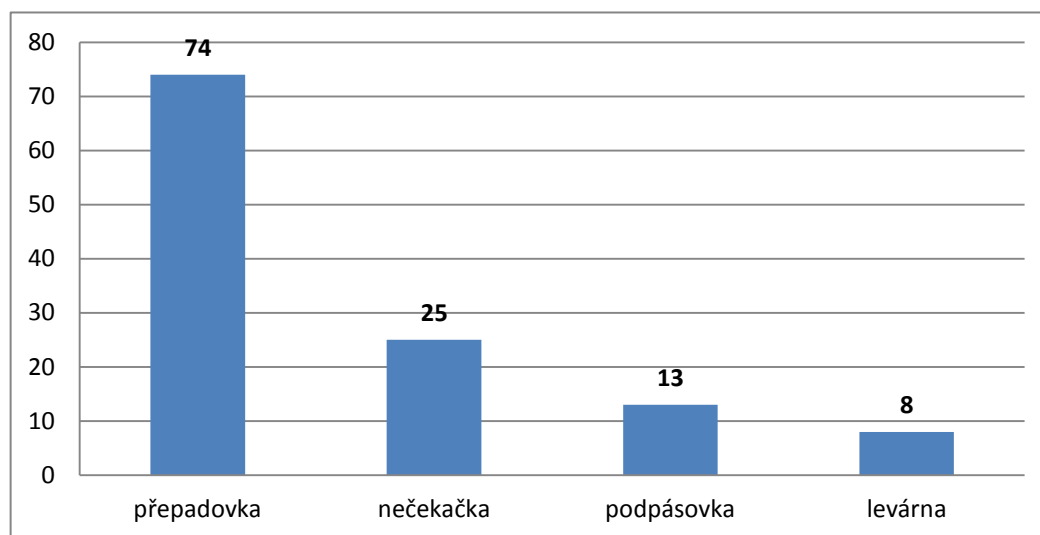
g) Prázdniny

Nejčastější odpovědí pro tento výraz bylo zkratkové slovo „prázky“. Dále se ukázalo, že žáci neoznačují prázdniny obecným výrazem, ale konkrétním. Rozlišují tedy „jarnáky“ – výraz pro jarní prázdniny, „podzimky“ – výraz pro podzimní prázdniny a „pololetky“ – výraz pro pololetní prázdniny. Tyto výrazy jsou utvořeny univerbizací a jsou zakončeny sufixem –ky.

h) Nečekaný test

Nejčastějším výrazem se stal negativně zabarvený výraz „přepadovka“, který značí, že tento test žáky opravdu zaskočil. Tento výraz zaznamenalo celkem 74 respondentů. Dalším výrazem byl univerbizovaný výraz „nečekačka“. Uvedlo ho celkem 25 respondentů. Takový test se žáky označuje také jako „podpásovka“, či „levárna“. Výraz „podpásovka“ vypsalo 13 respondentů, výraz „levárna“ 8 respondentů. Tyto dva poslední výrazy značně vyjadřují negativně zabarvené hodnocení.

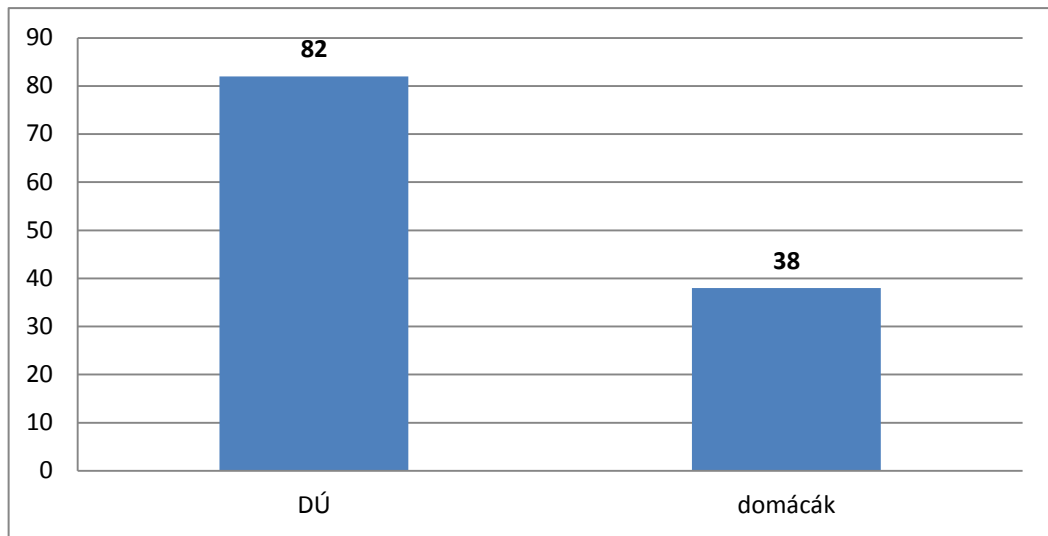
Graf 29 – Nečekaný test

i) Domácí úkol

U této otázky jsem získala pouze dvě pojmenování. Nejčastějším výrazem byla česká zkratka DÚ. Zaznamenalo ji 82 respondentů. Druhý výraz, který se zde objevil, byl univerbizovaný výraz, který vznikl zjednodušením víceslovného názvu pomocí sufixu –ák „domácák“. Zapsalo ho celkem 38 respondentů.

Graf 30 – Domácí úkol

7.5 Zpracování slovníku

Výrazy, které jsem získala v rámci dotazníkové šetření, zpracovávám do slovníku, který uvádím v příloze této diplomové práce. Nejvíce výrazů jsem získala ve tvaru substantiv, v menší míře adjektiv, verb, adverbii, nebo slovních spojení.

Jednotlivá hesla mají danou strukturu, podle které jsou v přiloženém slovníku přesně zpracována.

7.5.1 Struktura hesla

Každé heslo je tvořeno lemmatem, je zvýrazněno tučným písmem a objevuje se ve svém základním tvaru. Substantiva jsou tedy v nominativu singuláru, adjektiva v nominativu singuláru maskulina, nebo feminina a verba jsou v infinitivu. U hesla je vždy uvedena koncovka genitivu singuláru, dále rodová charakteristika jmen (*m.* jako maskulinum, *f.* jako femininum, *n.* jako neutrum), nebo vidová charakteristika sloves (*dok.* jako dokonavé sloveso, *nedok.* jako nedokonavé sloveso). U přejatých slov, která se vyslovují jinak než běžnou výslovností, je uvedena správná výslovnost v závorce za heslem.

V dalším řádku je uveden výklad věcného významu, buď pomocí spisovného synonyma, nebo nejuvěstižnějším opisem daného významu.

Poslední řádek uvádí synonyma, pokud je dané heslo má a pokud se nachází ve slovníku. Jsou značeny pomocí příslovce *též* a i tato slova jsou samostatně uvedena ve slovníku.

ZÁVĚR

Slang patří do národního jazyka, jehož slovní zásoba se neustále proměňuje. Vznikají nové jazykové jednotky a naopak staré jazykové jednotky zanikají. Slangové výrazy jsou velmi zajímavé, protože jsou typické pro konkrétní skupinu nějakého zájmového, či pracovního prostředí. Školní prostředí je nám velmi blízké, neboť každý prošel minimálně základním vzděláním a může si toto prostředí tedy lépe představit. Pro mě má značný význam, neboť jsem se rozhodla být učitelkou, a tudíž bude po ukončení vysoké školy mým útočištěm.

Slang je typický svou synonymičností, jazykovou hrou, snahou o ekonomičnost výrazu, stručností, expresivností a jednoznačností. Nejčastěji jsou tyto výrazy utvořeny odvozováním, dále sémantickým tvořením, zkracováním a přejímáním z cizích jazyků. Tyto způsoby tvoření se objevovaly také v našem zpracovaném slovníku mluvy mládeže.

Jak již jsem naznačila výše, školní prostředí zná každý z nás a všichni prošli minimálně povinnou základní devítiletou školní docházkou. Z tohoto důvodu se všichni alespoň malou částí podíleli na formování slangové slovní zásoby studentů, nebo žáků. Tyto výrazy, které jsme slyšeli a slyšíme v každodenní komunikaci, jsme postupem času přijali do naší slovní zásoby a tato slova se stala běžnou mluvou. Jelikož se tato mluva neustále proměňuje (vznikají nové výrazy a naopak jiné výrazy zanikají), je tato oblast velmi zajímavá nejen pro jazykovědce, ale pro lidi, kteří se s touto mluvou setkávají.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zpracovat problematiku mluvy mládeže na základních školách. Zjistit, jaké slangové výrazy užívají žáci pro názvy osob, předmětů, známek a výchovných opatření a dalších slov, která nějakým způsobem souvisí se školou. Tyto výrazy dále zpracovat do slovníku a vytvořit tak ucelený přehled těchto výrazů.

Slovní zásoba studentského slangu, kterou zpracovávám do slovníku, je utvořena především podstatnými jmény, v menší míře přídavnými jmény, slovesy a slovními spojeními. Grafické zpracování u jednotlivých výrazů nám ukazuje, které jednotky můžeme považovat za relativně stabilní a které se naopak pohybují na periferii slovní zásoby.

Obecně můžeme prohlásit, že slangové výrazy ve školním prostředí jsou nejčastěji utvořeny pomocí sufixálního odvozování. Velkou roli hraje proces univerbizace, nebo utváření slov pomocí zkracování. V malé míře se setkáváme s přejatými výrazy z anglického jazyka, jednak v jejich grafické a jednak ve fonetické podobě. Velké množství výrazů má expresivní zabarvení, kladné hodnocení převažuje nad hodnocením negativním.

Literatury o slangu a konkrétně o studentském slangu a mluvě mládeže je poměrně mnoho. Nejvýznamnější publikace vytvořil Jaroslav Hubáček, nebo Alena Jaklová, která zpracovala konkrétně mluvu mládeže v jižních Čechách. Mnoho lidí také zvolilo tuto problematiku jako téma své kvalifikační práce, neboť, jak již jsem psala výše, toto téma je mnohým velmi blízké. Autoři zpracovávají mluvu mládeže a studentský slang ve školním prostředí, v kterém se vyskytovali například v rámci své průběžné, nebo souvislé pedagogické praxe.

Na závěr bych tedy ráda porovнала mé získané výsledky s podobnými kvalifikačními pracemi, které se touto problematikou zabývají. Pro porovnání jsem si vybrala diplomovou práci Hany Cmíralové⁴³ a bakalářskou práci Kateřiny Dusilové⁴⁴, které vznikly na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy pod vedením Ph.Dr. Ladislava Janovce, Ph.D.

Hana Cmíralová prováděla dotazníkové šetření na základních školách v Praze, kde konala své pedagogické praxe. Její dotazníkové šetření bylo zaměřeno celkem na 6 dílčích částí. První část se dotazovala na slangová pojmenování učebních předmětů. S jejím získaným materiálem se mé slangové názvy v podstatě shodují, proto můžeme konstatovat, že slangový slovník v této oblasti je relativně stabilní, v podstatě se neproměňuje. Druhá část jejího dotazníku zpracovává slangismy jednotlivých známek. I tato část se s mým sebraným materiálem téměř shoduje, objevuje se tam pouze pár výrazů navíc, jako je například výraz *ajneka* (název pro jedničku), *bajle* (název pro pětku), nebo *trička* (název pro trojku). Další část, které se autorka velmi věnovala, jsou názvy učitelů. Nezajímaly ji ani tak názvy učitelů jednotlivých předmětů, nebo učitelů obecně, jako zajímalo mě, ale zabývala se především přezdívkami. Nejvíce přezdívek získala, stejně jako já, podle rodného příjmení. Tuto část ale nemůžeme porovnávat,

---

⁴³ CMÍRALOVÁ, Hana. *Mluva žáků základní školy*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.

⁴⁴ DUSILOVÁ, Kateřina. *Slang ve školním prostředí – porovnání ZŠ a SŠ*. Praha, 2018. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.

protože je závislá na konkrétním pedagogickém sboru dané školy. Můžeme ale konstatovat, že přezdívky jsou také nejčastěji tvořené pomocí sufixace. Přezdívkami se zabývá také podle vzhledu. Nalezneme zde poměrně velké množství pojmenování, jako například *Tučňák* (podle stylu chůze), *Mánička* (podle hustých vlasů), nebo *Kulička* (podle plnoštíhlé postavy). Dále ve zpracovaném slovníku nalezneme slangové názvy školních pomůcek a předmětů. Autorka zde uvádí získané výrazy *mapča* (název pro mapu), *notes* (název pro notýsek), *penálos* (název pro penál), *učitelák* (název pro učitelský notes), nebo *žákajda* (název pro žakovskou knížku). Dále se ve svém slovníku zaměřuje na názvy míst a vybavení školní budovy. Získala zde například výrazy *bufáč* (název pro školní bufet), *družka* (název pro školní družinu), *kancl* (název pro školní kancelář), *katedrála* (název pro katedru učitele), *řídárna* (název pro ředitelnu), nebo *sborovnice* (název pro sborovnu). Poslední kapitola, které se autorka této kvalifikační práce věnuje, jsou přezdívky spolužáků. Nezajímají ji názvy pilného žáka, nebo žáka, který školu nenavštěvuje, ale detailně zpracovává jejich přezdívky. Přezdívky rozděluje podle motivace, zda vznikly z rodných jmen, z příjmení, podle vzhledu, podle oblíbenosti nositele, podle filmových, seriálových, komiksových či literárních postav, nebo podle povahy a charakteru. Nejvíce přezdívek získala utvořených z příjmení a tyto přezdívky jsou opět nejčastěji tvořeny pomocí sufixace. V porovnání této práce s mojí diplomovou prací jsem tedy mohla posuzovat pouze názvy předmětů, názvy známek a názvy některých pomůcek. Jádrem této slovní zásoby se převážně překrývá. Autorka získala podobné slangové výrazy, jako jsem v rámci svého dotazníkového šetření sehnala já. Pouze některé výrazy se liší, některé výrazy má autorka navíc (např. *ajncka*, *bajle*, *tříčka*), některé výrazy mám navíc ve slovníku já (např. *chemička*, *finf*, *šťoura*, *póza*)⁴⁵.

Kateřina Dusilová se zabývala mluvou žáků a studentů na základní a střední škole. Dotazníkové šetření prováděla na školách v Brandýse nad Labem a získaný materiál vzájemně porovnávala. Ve své bakalářské práci zpracovávala názvy osob, názvy známek, názvy vyučovacích předmětů a další slova, která jsou nějakým způsobem spojená se školou. U názvů osob zpracovávala podobná slovní spojení jako já. Zajímaly ji například názvy pro pilného žáka, názvy pro žáka, který často chybí, názvy pro nejlepšího kamaráda či nejkrásnější dívku ve třídě. Mé získané odpovědi se nejvíce shodují u pilného žáka, kde, stejně jako já, autorka nezískala příliš různých

---

⁴⁵ CMÍRALOVÁ, Hana. *Mluva žáků základní školy*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.

pojmenování. Nejvíce se naše slovníky odlišují tím, že můj slovník se skládá z neutrálních, kladně zabarvených, nebo z malého množství pejorativních názvů. Ve slovníku Kateřiny se objevuje mnohem větší množství záporně zabarvených výrazů. Vyskytují se tam vulgarismy *debil*, *idiot*, *krypl*, které žáci uvedli pro názvy žáka, který nechce spolupracovat, nebo vůbec nespolupracuje. U názvů známek a výchovných opatření se jádro slovní zásoby opět shoduje s mým slovníkem. V jejím zpracování se objevují pouze některé výrazy navíc (např. *výborná*, *dobrá*, *najz*), naopak některé výrazy z mého zpracovaného slovníku u ní nenalezneme (např. *jednuška*, *židlička*, *dvoják*). Opět ve svém slovníku zpracovává vulgarismy *do prdele*, *kurva*, které získala od respondentů. Stejně tak je to ve zpracovaném slovníku vyučovacích předmětů. Jádro slovní zásoby zůstává stejné, v některých případech se naše slovníky rozcházejí. Autorka se setkala s výrazem *Deuschtina* (název pro německý jazyk), nebo s expresivně zabarveným výrazem *mučírna* (název pro tělesnou výchovu). Můj slovník obsahuje navíc například výrazy *máťa*, *čejdina*, *informáťa*, nebo *vékázetko*. V poslední části autorka zpracovává slova, která nějakým způsobem souvisí se školou. Získává různé názvy pro výraz podvádět, vysvědčení, učit se, propadnout, zvonění, nebo napovídat. Výrazy, na které se ve svém dotazníku dotazuji i já, se převážně shodují. Pro „vysvědčení“ získala také slangový výraz *výzo*, pro výraz „učit se“ *mučit se*, nebo *šprtat se*, pro „slohovou práci“ výraz *slohovku*. Naše slovníky se odlišují v dotazovaném výrazu „opisovat“. Zatímco mí respondenti tento výraz chápou jako nějakou špatnou činnost, pro který uvedli výrazy *obšlehnout*, *cheatovat*, nebo *hackovat*, respondenti u Kateřiny tento výraz vidí z druhé strany pohledu, a tudíž pro tento výraz uvedli výrazy *spolupráce*, nebo *týmová práce*. Autorka se na rozdíl ode mě nezabývá názvy učitelů a jejich přezdívkami. V porovnání s mou prací se naše slovníky převážně shodují. Jádro slovní zásoby zůstává u Kateřiny i u mě stejné a utváření slangových výrazů je prováděno stejnými způsoby, převažuje utváření pomocí sufixů nebo pomocí univerbizace.⁴⁶

Po důkladném porovnání mé práce s dalšími kvalifikačními pracemi, které se touto problematikou zabývají, můžeme zkonstatovat, že jádro mluvy mládeže a studentského slangu je relativně stabilní. Porovnali jsme slovníky získané z různých oblastí a z odlišného období. Většina slangových výrazů se v jednotlivých slovnících

---

⁴⁶ DUSILOVÁ, Kateřina. *Slang ve školním prostředí – porovnání ZŠ a SŠ*. Praha, 2018. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.

shoduje. Pouze malé množství slangových výrazů je odlišných. Nejvíce se naše slovníky odlišují přezdívkami, které jsou závislé na pedagogickém sboru dané školy a na třídních kolektivech, neboť přezdívky jsou nejčastěji tvořeny z příjmení, popřípadě z vlastních jmen a podle vzhledu. Dále se naše slovníky odlišují tím, že pro daný výraz existuje více významů a každý slovník dotazovaný výraz zpracovává z jiného úhlu pohledu.

SEZNAM LITERATURY

- BEČKA, Josef, Václav. Co je slang a co není slang. *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23. – 26. 9. 1982*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity, 1983, s. 5 – 8
- BEČKA, Josef, Václav. Slang a diferenciacie v běžné mluvené řeči. *Sborník přednášek z III. Konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 27. 1. 1984*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity, 1987, s. 4 – 11
- CMÍRALOVÁ, Hana. *Mluva žáků základní školy*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.
- ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2. přeprac. vyd. Praha: ISV. 2000. ISBN 80-85866-57-9.
- DUSILOVÁ, Kateřina. *Slang ve školním prostředí – porovnání ZŠ a SŠ*. Praha, 2018. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GREPL, Miroslav a kol.: *Příruční mluvnice češtiny*. Praha 1995. s. 800. ISBN 978-80-7106-980-5.
- HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. SPN – Státní pedagogické nakladatelství. 1986. s. 195.
- HAUSER, Přemysl. Přezdívky jako součást slangu. *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity. 1987. str. 77-83.
- HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Praha: SPN – Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 584. ISBN 14-556-81.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. s. 170.
- HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006. ISBN 80-7345-086-0.

CHLOUPEK, Jan a kolektiv. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. 1997. ISBN 80-85866-21-8

JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1979.

Kol. autorů: *Mluvnice češtiny I*. Praha: Academia 1986. s. 568.

Kol. autorů: *Mluvnice češtiny II*. Praha: Academia 1986. s. 536.

Kol. autorů: *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha 2005. s. 880. ISBN 80-200-1351-2.

MACEK, Petr. *Adolescence*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-747-7

MARTINCOVÁ, Olga. *Nová slova v češtině*. Slovník neologizmů 1., 2. Praha 1998. s. 356. ISBN 80-200-0640-0.

MARTINCOVÁ, Olga. *Nová slova v češtině: Slovník neologizmů 2*. Praha: Academia, 2004. s. 567. ISBN 80-200-1168-4.

OBERPFALCER, František. Argot a slangy. In: *Československá vlastivěda*. Sv. 3, Praha. 1934. s. 311.

POHORNÁ-POLICKÁ, Alena. Univerzália ve slangu mládeže. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PedF Západočeské univerzity. 2008. ISBN 978-80-7043-764-3

SOCHŮRKOVÁ, Markéta. *Sportovní slang a jeho variabilita - nohejbalové prostředí*. Praha, 2018. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Ph.Dr. Ladislav Janovec, Ph.D.

TRÁVNÍČEK, Jaroslav. *Úvod do českého jazyka*. Praha: SPN. 1952. s. 105.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum. 1999. ISBN 80-7184-803-4.

Internetové zdroje:

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5108>

<https://www.zsbaara.cz/index.php>

<https://www.zssidliste.cz/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Pilný žák	40
Graf 2 – Žák, který chodí pozdě	41
Graf 3 – Žák, který školu příliš nenavštěvuje	41
Graf 4 – Žák, který je v ústraní	42
Graf 5 – Nejhezčí chlapec, nejkrásnější dívka	43
Graf 6 – Nejlepší kamarád, nejlepší kamarádka	44
Graf 7 – Žák, který nespolupracuje s učitelem	44
Graf 8 – Znamka - 1	45
Graf 9 – Znamka - 2	46
Graf 10 – Znamka - 3	46
Graf 11 – Znamka - 4	47
Graf 12 – Znamka - 5	48
Graf 13 – Třídni důtka	49
Graf 14 – Ředitelská důtka	49
Graf 15 – Český jazyk	50
Graf 16 – Matematika	51
Graf 17 – Anglický jazyk	51
Graf 18 – Německý jazyk	52
Graf 19 - Chemie	53
Graf 20 – Informatika	54
Graf 21 – Třídni učitelka, učitelka	55
Graf 22 - Ředitel	56
Graf 23 - Uklízečka	57
Graf 24 - Opisovat	59
Graf 25 - Vysvědčení	59
Graf 26 – Učit se	60
Graf 27 - Propadnout	61
Graf 28 – Chodit za školu	61
Graf 29 – Nečekaný test	62
Graf 30 – Domácí úkol	63

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	74
Příloha č. 2	76

Příloha č. 1

Dobrý den,

jmenuji se Markéta Sochůrková, jsem studentkou Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, navazujícího magisterského oboru Učitelství českého jazyka a literatury a německého jazyka pro 2. stupeň základních škol. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění mého dotazníku k diplomové práci, jejíž téma je: K problematice mluvy žáků 2. stupně základních škol. Tento dotazník je zcela anonymní, a jelikož je velmi důležitý pro praktickou část mé práce, prosím Vás o zamyšlení nad danými otázkami a o pravdivé odpovědi.

Moc děkuji za pomoc a za ochotu. ☺

Název školy: _____

Třída: _____

Věk: _____

Pohlaví: _____

Jak nazýváte ...?

1. Pilného žáka - _____
2. Žáka, který chodí neustále pozdě - _____
3. Žáka, který školu příliš nenavštěvuje - _____
4. Žáka, který se nezapojuje do kolektivu, je v ústraní - _____
5. Nejhezčího chlapce a nejkrásnější dívku ve třídě - _____
6. Vašeho nejlepšího kamaráda/kamarádku - _____
7. Žáka, který nespolupracuje s učitelem, nechce nic dělat - _____

Jak nazýváte jednotlivé známky a výchovná opatření?

1. Dostal/a jsem 1: _____
2. Dostal/a jsem 2: _____
3. Dostal/a jsem 3: _____
4. Dostal/a jsem 4: _____
5. Dostal/a jsem 5: _____
6. Dostal/a jsem pochvalu: _____
7. Dostal/a jsem poznámku: _____
8. Dostal/a jsem napomenutí třídního učitele: _____
9. Dostal/a jsem třídní důtku: _____
10. Dostal/a jsem ředitelskou důtku: _____

Jak nazýváte jednotlivé vyučovací předměty?

1. Český jazyk - _____
2. Matematika - _____
3. Anglický jazyk - _____
4. Německý jazyk - _____
5. Přírodopis - _____
6. Zeměpis - _____
7. Dějepis - _____
8. Fyzika - _____
9. Chemie - _____
10. Tělesná výchova - _____
11. Informatika - _____
12. Další předměty: _____

Jak nazýváte zaměstnance školy?

1. Třídní učitelka - _____
2. Ředitelka - _____
3. Školník - _____
4. Uklízečka - _____
5. Učitele jednotlivých předmětů (Čj, Aj...): _____
_____
6. Další personál: _____
_____

Jak jinak řeknete následující slova, slovní spojení?

1. Opisovat/podvádět - _____
2. Vysvědčení - _____
3. Slohová práce - _____
4. Učit se - _____
5. Propadnout - _____
6. Chodit za školu - _____
7. Prázdniny - _____
8. Nečekaný test - _____
9. Domácí úkol - _____

Příloha č. 2

Slovník

Názvy učitelů a jiného personálu

anglinářka, -y, f.

učitelka anglického jazyka

dějinařka, -y, f.

učitelka dějepisu

kiosačka, -y, f.

paní prodavačka ve školním bufetu

kuchajda, -y, f.

paní kuchařka

matikářka, -y, f.

učitelka matematiky

pančelka, -y, f.

paní učitelka

též *úča*

říd'a, -di, m.

pan ředitel

též *policajt, šéf*

školní psycho

školní psycholog

tříd'a, -di, m.

třídní učitel/učitelka

též *třidní, třidnice*

třídní, -ho, m.

třídní učitel/učitelka

též *třídnice, třída*

třídnice, -e, f.

třídní učitelka

též *třídní, třída*

úča, -i, f.

paní učitelka

též *pančelka*

uklízenda, -y, f.,

paní uklízečka

též *hajzlbába, Mrs. Cleener, zlodějka bačkor*

Přezdívky učitelů a jiného personálu

Beneška, -y, f.

podle rodného příjmení Benešová

bubák, -a, m.

podle stálého mračení

Drbohlavka, -y, f.

podle rodného příjmení Drbohlavová

Dvořka, -y, f.

podle rodného příjmení Dvořáková

hajzlbába, -y, f.

paní uklízečka

též *Mrs. Cleener, uklizenda, zlodějka bačkor*

Kadoch, -a, m.

podle rodného příjmení Kadochová

Kamiška, -y, f.

podle rodného příjmení Kamišová

též *Kamzička*

Kamzička, -y, f.

podle rodného příjmení Kamišová

též *Kamiška*

karbanátek, -u, m.

podle silnější postavy

Mikovic, -e, f.

podle rodného příjmení Míková

též *Mikyč*

Mikyč, -e, f.

podle rodného příjmení Míková
též *Mikovic*

Mory, neskl.

podle rodného příjmení Moravcová

Mrs. Cleener [misis klínr], neskl.

paní uklízečka
též *hajzlbába, uklízenda, zlodějka bačkor*

Paní Smutná

antonymum k rodnému příjmení Šťastná

play boy [pley boj], -je, m.

pan školník

policajt, -a, m.

pan ředitel
též *říd'a, šéf*

šéf, -a, m.

pan ředitel
též *policajt, říd'a*

Veška, -y, f.

podle rodného příjmení Veškrnová

Zdenda, -y, m.

podle rodného jména Zdeněk

zlodějka bačkor

paní uklízečka
též *hajzlbába, Mrs. Cleener, uklízenda*

žirafa, -y, f.

podle vysokého vzrůstu

Názvy spolužáků

asociál, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

BFF, neskl.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *borec, bro, brother, BSF, friend, kámo, kámojda, kámoš, sister*

borec, -ce, m.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, bro, brother, BSF, friend, kámo, kámojda, kámoš, sister*

bro, neskl.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, brother, BSF, friend, kámo, kámojda, kámoš, sister*

brother [bradr]

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, BSF, friend, kámo, kámojda, kámoš, sister*

BSF, neskl.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, brother, friend, kámo, kámojda, kámoš, sister*

crush, neskl.

název pro nejhezčího spolužáka

též *fešák, frajer, fuck boy, hezoun, kocourek, kočička, krasavec, sexouš*

černá ovce

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

čičina, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *frajerka, fuck girl, kočka, krasavice, kráska, modelka, nádhera, princezna*

divnoch, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

dovolenkář, e, m.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *flákota, ježíšek, lajdák, lenoch, ulejšák, záškolák*

drzák, -a, m.

název pro žáka, který nespolupracuje

též *drzoun, lempl, nevychovanec, podivín, rebel*

drzoun, -a, m.

název pro žáka, který nespolupracuje

též *drzák, lempl, nevychovanec, podivín, rebel*

exot, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

fešák, -a, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, frajer, fuck boy, hezoun, kocourek, kočičák, krasavec, sexouš*

flákota, -y, f.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *dovolenkář, ježíšek, lajdák, lenoch, ulejšák, záškolák*

frajer, a, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, fuck boy, hezoun, kocourek, kočička, krasavec, sexouš*

frajerka, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, fuck girl, kočka, krasavice, kráska, modelka, nádhera, princezna*

friend [frend]

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, brother, BSF, kámo, kámojda, kámoš, sister*

fuck boy [fak boj]

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, frajer, hezoun, kocourek, kočička, krasavec, sexouš*

fuck girl [fak grl]

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, kočka, krasavice, kráska, modelka, nádhera, princezna*

hezoun, -a, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, frajer, fuck boy, kocourek, kočička, krasavec, sexouš*

hodinář, -e, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *opozďáček, opozdilec, opozdilek, ospalec, pozdichod, spáč, zaspávač*

chytrolín, -a, m.

název pro pilného žáka

též *chytrůň, pilná včelka, pracovitý žák, snaživec, šprt*

chytrůň, -e, m.

název pro pilného žáka

též *chytrolín, pilná včelka, pracovitý žák, snaživec, šprt*

introš, -e, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

jedináček, -ka, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

ježíšek, -ka, m.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *dovolenkář, flákota, lajdák, lenoch, ulejšák, záškolák*

kámo, -a, m.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, brother, BSF, friend, kámojda, kámoš, sister*

kámojda, -y, f.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, brother, BSF, friend, kámo, kámoš, sister*

kámoš, -e, m.

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, brother, BSF, friend, kámo, kámojda, sister*

kocourek, -ka, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, frajer, fuck boy, hezoun, kočičák, krasavec, sexouš*

kočičák, -a, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, frajer, fuck boy, hezoun, kocourek, krasavec, sexouš*

kočka, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, fuck girl, krasavice, kráska, modelka, nádhera, princezna*

krasavec, -ce, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, frajer, fuck boy, hezoun, kocourek, kočička, sexouš*

krasavice, -ce, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, fuck girl, kočka, kráska, modelka, nádhera, princezna*

kráska, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, fuck girl, kočka, krasavice, modelka, nádhera, princezna*

lajdák, -ka, m.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *dovolenkář, flákota, ježíšek, lenoch, ulejšák, záškolák*

lempl, -a, m.

název pro žáka, který nespolupracuje

též *drzák, drzoun, nevychovanec, podivín, rebel*

lenoch, -a, m.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *dovolenkář, flákota, ježíšek, lajdák, ulejšák, záškolák*

mimoň, -e, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

modelka, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, fuck girl, kočka, krasavice, kráska, nádhera, princezna*

nádhera, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, fuck girl, kočka, krasavice, kráska, modelka, princezna*

nenápadník, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

nevychovanec, -ce, m.

název pro žáka, který nespolupracuje

též *drzák, drzoun, lempl, podivín, rebel*

odkoplík, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, osaměláček, samotář, stydlín, ústraňák*

opozd'áček, -ka, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozdilec, opozdilek, ospalec, pozdichod, spáč, zaspávač*

opozdilec, -ce, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozd'áček, opozdilek, ospalec, pozdichod, spáč, zaspávač*

opozdilek, -ka, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozd'áček, opozdilec, ospalec, pozdichod, spáč, zaspávač*

osaměláček, -ka, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, samotář, stydlín, ústraňák*

ospalec, -ce, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozďáček, opozdilec, opozdílek, pozdichod, spáč, zaspávač*

pilná včelka

název pro pilného žáka

též *chytrolín, chytroň, pracovitý žák, snaživec, šprt*

podivín, -a, m.

název pro žáka, který nespolupracuje

též *drzák, drzoun, lempl, nevychovanec, rebel*

pozdichod, -a, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozďáček, opozdilec, opozdílek, ospalec, spáč, zaspávač*

princezna, -y, f.

název pro nejhezčí spolužačku

též *čičina, frajerka, fuck girl, kočka, krasavice, kráska, modelka, nádhera*

rebel, -a, m.

název pro žáka, který nespolupracuje

též *drzák, drzoun, lempl, nevychovanec, podivín*

samotář, -e, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, stydlín, ústraňák*

sexouš, -e, m.

název pro nejhezčího spolužáka

též *crush, fešák, frajer, fuck boy, hezoun, kocourek, kočičák, krasavec*

sister [sistr]

název pro nejlepšího kamaráda/kamarádku

též *BFF, borec, bro, brother, BSF, friend, kámo, kámojda, kámoš*

snaživec, -ce, m.

název pro pilného žáka

též *chytrolín, chytrůň, pilná včelka, pracovitý žák, šprt*

spáček, -e, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozďáček, opozdilec, opozdílek, ospalec, pozdichod, zaspávač*

stydlník, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, ústraňák*

šprt, -a, m.

název pro pilného žáka

též *chytrolín, chytrůň, pilná včelka, pracovitý žák, snaživec*

ulejvák, -a, m.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *dovolenkář, flákota, ježíšek, lajdák, lenoch, záškolák*

ústraňák, -a, m.

název pro žáka, který je v ústraní

též *asociál, černá ovce, divnoch, exot, introš, jedináček, mimoň, nenápadník, odkoplík, osaměláček, samotář, stydlín*

zaspávač, -e, m.

název pro žáka, který chodí pozdě

též *hodinář, opozďáček, opozdilec, opozdílek, ospalec, pozdichod, spáček*

záškolák, -a, m.

název pro žáka, který školu příliš nenavštěvuje

též *dovolenkář, flákota, ježíšek, lajdák, lenoch, ulejšák*

Názvy předmětů

ájina, -y, f.

anglický jazyk

též *anglina*

anglina, -y, f.

anglický jazyk

též *ájina*

bioška, -y, f.

biologie

též *bižule*

bižule, -e, f.

biologie

též *bioška*

čeják, -u, m.

český jazyk

též *čejdina, čejina*

čejdina, -y, f.

český jazyk

též *čeják, čejina*

čejina, -y, f.

český jazyk

též *čeják, čejdina*

děják, -u, m.

dějepis

dílny, -en, f.

pracovní činnosti

též *kuchtění, pracák, pracovky, vaření*

fránina, -y, f.

francouzský jazyk

fýza, -y, f.

fyzika

hudebka, -y, f.

hudební výchova

chemča, -i, f.

chemie

těž *chemička, chemina*

chemička, -y, f.

chemie

těž *chemča, chemina*

chemina, -y, f.

chemie

těž *chemča, chemička*

info, -a, n.

informatika

těž *infoška, informáťa, ívka, ívété, ívétéčka, kompy, písíčka, počítače*

informáťa, -ti, f.

informatika

těž *info, infoška, ívka, ívété, ívétéčka, kompy, písíčka, počítače*

infoška, -y, f.

informatika

těž *info, informáťa, ívka, ívété, ívétéčka, kompy, písíčka, počítače*

ívka, -ek, n.

informatika

těž *info, informáta, infoška, ívété, ívétéčka, kompy, písíčka, počítače*

ívété, neskl.

informatika

těž *info, informáta, infoška, ívka, ívétéčka, kompy, písíčka, počítače*

ívétéčka, -ek, n.

informatika

těž *info, informáta, infoška, ívka, ívété, kompy, písíčka, počítače*

kompy, -ů, m.

informatika

těž *info, informáta, infoška, ívka, ívété, ívétéčka, písíčka, počítače*

kuchtění, -í, n.

pracovní činnosti

těž *dílny, pracák, pracovky, vaření*

matika/matyka, -y, f.

matematika

těž *máta*

mát'a, -i, f.

matematika

těž *matika/matyka*

němina/němina, -y, f.

německý jazyk

občanka, -y, f.

občanská výchova

těž *vobčanka*

pěstitelky, -ek, f.

pěstitelská výchova

písíčka, -ek, n.

informatika

též *info, informáta, infoška, ívka, ívété, ívétéčka, kompy, počítače*

počítače, -ů, m.

informatika

též *info, informáta, infoška, ívka, ívété, ívétéčka, kompy, písíčka*

pracák, -u, m.

pracovní činnosti

též *dílny, kuchtění, pracovky, vaření*

pracovky, -ek, ž.

pracovní činnosti

též *dílny, kuchtění, pracák, vaření*

přírodák, -u, m.

přírodopis

rodinka, -y, f.

rodinná výchova

sportovky, -ek, f.

sportovní hry

špáňa, -y, f.

španělský jazyk

též *špánina*

špánina, -y, f.

španělský jazyk

též *špáňa*

tělák, -u, m.

tělesná výchova

vaření, -í, n.

pracovní činnosti

též *dílny, kuchtění, pracák, pracovky*

vékazetko, -a, n.

výchova ke zdraví

vobčanka, -y, f.

občanská výchova

též *občanka*

volitelky, -ek, f.

volitelné předměty

výtvarka, -y, f.

výtvarná výchova

zemák, -u, m.

zeměpis

Názvy známek a výchovných opatření

bič, -e, m.

nejlepší známka, výborná, jednička

též *jednotka*

bůra, -y, f.

nejhorší známka, nedostatečná, pětka

též *finf*, *fullhouse*, *gule*, *koule*, *plný počet*

čtverec, -ce, m.

druhá nejhorší známka, dostatečná, čtyřka

též *šťoura*, *šťýra*, *židlička*

dvója, -i, f.

druhá nejlepší známka

též *dvoják*

dvoják, -u, m.

druhá nejlepší známka

též *dvója*

finf, neskl.

nejhorší známka, nedostatečná, pětka

též *bůra*, *fullhouse*, *gule*, *koule*, *plný počet*

fullhouse, [fulhaus]

nejhorší známka, nedostatečná, pětka

též *bůra*, *finf*, *gule*, *koule*, *plný počet*

gule, -e, f.

nejhorší známka, nedostatečná, pětka

též *bůra*, *finf*, *fullhouse*, *koule*, *plný počet*

jednotka, -y, f.

nejlepší známka, výborná, jednička

těž *bič*

koule, -e, f.

nejhorší známka, nedostatečná, pětka

těž *búra, fünf, fullhouse, gule, plný počet*

trója, -i, f.

průměrná známka, dobrá, trojka

těž *troják, trojúhelník, voziček*

troják, -u, m.

průměrná známka, dobrá, trojka

těž *trója, trojúhelník, voziček*

trojúhelník, -u, m.

průměrná známka, dobrá, trojka

těž *trója, troják, voziček*

plný počet

nejhorší známka, nedostatečná, pětka

těž *búra, fünf, fullhouse, gule, koule*

póza, -y, f.

výchovné opatření, poznámka

ředitelská, příd. jm.

výchovné opatření, ředitelská důtka

těž *říd'ova důtka*

říd'ova důtka

výchovné opatření, ředitelská důtka

těž *ředitelská*

šť'oura, -y, f.

druhá nejhorší známka, dostatečná, čtyřka

těž *čtverec, štýra, židlička*

šťýra, -y, f.

druhá nejhorší známka, dostatečná, čtyřka

též *čtverec, šťoura, židlička*

třídnická, příd. jm.

výchovné opatření, třídní důtka

též *tříd'árna*

tříd'árna, -y, f.

výchovné opatření, třídní důtka

též *třídnická*

voziček, -ku, m.

průměrná známka, dobrá, trojka

též *troja, troják, trojúhelník*

židlička, -y, f.

druhá nejhorší známka, dostatečná, čtyřka

též *čtverec, šťoura, šťýra*

Názvy slov a slovních spojení souvisejících se školou

biflovat se, nedok.

učit se

též *drtit se, mučit se, šprtat se, šprtít se, šrotit se, študovat*

domácák, -u, m.

domácí úkol

též *DÚ*

dostat padáka

propadnout z daného ročníku o ročník níž

též *proletět, prolítnout, rupnout*

drtit se, nedok.

učit se

též *biflovat se, mučit se, šprtat se, šprtít se, šrotit se, študovat*

DÚ, neskl.

domácí úkol

též *domácák*

flákat se, nedok.

nechodit do školy, „chodit za školu“

též *záškolačit*

hackovat, nedok.

opisovat od spolužáků

též *cheatovat, obšlehnout*

cheatovat, nedok.

opisovat od spolužáků

též *hackovat, obšlehnout*

jarňáky, -ů, pomn.

jarní prázdniny

levárna, -y, f.

nečekaný test

těž *nečekačka, podpásovka, přepadovka*

mučení, -i, n.

učení

mučit se, nedok.

učit se

těž *biflovat se, drtit se, šprtat se, šprtit se, šrotit se, študovat*

nečekačka, -y, f.

nečekaný test

těž *levárna, podpásovka, přepadovka*

obšlehnout, dok.

opisovat od spolužáků

těž *hackovat, cheatovat*

podzimky, -ek, pomn.

podzimní prázdniny

pololetky, -ek, pomn.

pololetní prázdniny

prázky, -ek, pomn.

prázdniny

podpásovka, -y, f.

nečekaný test

těž *levárna, nečekačka, přepadovka*

proletět, dok.

propadnout z daného ročníku o ročník níž

těž *dostat padáka, prolítnout, rupnout*

prolínout, dok.

propadnout z daného ročníku o ročník níž

též *dostat padáka, proletět, rupnout*

přepadovka, -y, f.

nečekaný test

též *levárna, nečekačka, podpásovka*

rupnout, dok.

propadnout z daného ročníku o ročník níž

též *dostat padáka, proletět, prolínout*

slohovka, -y, f.

slohová práce

šprtát se, nedok.

učít se

též *biflovat se, drtit se, mučit se, šprtít se, šrotit se, študovat*

šprtít se, nedok.

učít se

též *biflovat se, drtit se, mučit se, šprtát se, šrotit se, študovat*

šrotit se, nedok.

učít se

též *biflovat se, drtit se, mučit se, šprtát se, šprtít se, študovat*

študovat, nedok.

učít se

též *biflovat se, drtit se, mučit se, šprtát se, šprtít se, šrotit se*

vízum, -a, n.

vysvědčení

též *vysvígo, výzo*

vysvígo, -a, n.

vysvědčení

těž *vízum*, *výzo*

výzo, -a, n.

vysvědčení

těž *vízum*, *vysvígo*

záškolačit, nedok.

nechodit do školy, „chodit za školu“

těž *flákat se*